

Uniwersytet Rzeszowski
ur.edu.pl

Gazeta Uniwersytecka

nr 5 (114) _____
Listopad / Grudzień 2020
ISSN 2719-4647

Temat numeru

*Doktorat Honoris Causa UR
dla JE Ks. Biskupa
Kazimierza Górnego*

Do poczytania

*Kardynał Stefan Wyszyński –
władarz języka polskiego*

Konferencje i seminaria

*Międzynarodowa Konferencja
Naukowa „Żydzi w kulturze
muzycznej Galicji”*

Na sportowo

*Największe sukcesy siatkarki
Uniwersytetu Rzeszowskiego*

Uniwersytet Rzeszowski
ur.edu.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone.

ISSN 2719-4647

Skład: Wydawnictwo UR

Druk: Drukarnia UR

Adres Redakcji:

ul. M. Ćwiklińskiej 1

35-601 Rzeszów

tel.: 17 872 17 89

gazetaur@ur.edu.pl

Redakcja

Maciej Ulita

Wioletta Wrona

Projekt okładki i layoutu

Kamil Skrzypiec

Nakład: 120 szt.

Gazetę Uniwersytecką wydaje

Uniwersytet Rzeszowski za zgodą

Rektora. Autorzy tekstów

i współpracownicy nie otrzymują

honorariów za publikacje.

Zastrzegamy sobie prawo skracania,

adiustacji tekstów i zmiany tytułów.

4 Nie śpiewajmy „Last Christmas”

Z życia uczelni

5 Z obrad Senatu

6 Doktorat Honoris Causa UR dla JE Ks. Biskupa Kazimierza Górnego

8 Laudacja prof. dra hab. Kazimierza Ożoga

10 Dr n. med. Agnieszka Rynkiewicz laureatem programu NAWA im. prof. Franciszka Walczaka

11 Dr Mateusz Wolanin członkiem Rady Naukowej Bieszczadzkiego Parku Narodowego

12 Prof. dr hab. Krzysztof Kukuła członkiem Rady Naukowej Bieszczadzkiego Parku Narodowego

13 Dr hab. Łukasz Łuczaj, prof. UR członkiem Magurskiego Parku Narodowego

Nominacje

14 Prorektor ds. Kolegium Nauk Przyrodniczych otrzymała nominację profesorską

15 Nowa profesura w Kolegium Nauk Przyrodniczych

17 Profesor Jacek Maciej Tabarkiewicz

Do poczytania

20 Kardynał Stefan Wyszyński – władarz języka polskiego

22 Mowa dziejów, mądrość poezji. Szkice – nowa książka prof. dra hab. Gustawa Ostasza

26 Wydawnictwo UR poleca

Konferencje i seminaria

27 Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Żydzi w kulturze muzycznej Galicji”

29 Koncert muzyki żydowskiej

Nagrody i osiągnięcia

32 Osiągnięcia Zakładu Psychiatrii, Instytutu Nauk Medycznych, KNM UR oraz Studenckiego Koła Naukowego

33 Nagroda Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie dla pracownika UR

35 Nagroda dla Uniwersytetu Rzeszowskiego od Josip Strossmayer University of Osijek

Wydarzenia

36 Zbiory imienia Wandy i Bronisława Stalów w zasobie Archiwum Centrum Polonijnego Uniwersytetu Rzeszowskiego

Varia

38 Międzynarodowa Szkoła Letnia CEEPUS w Uniwersytecie Rzeszowskim

Pro memoria

40 Jak dobrze, że byłeś! Wspomnienie o Januszu Szuberze

Studencki uniwersytet

42 Dwa medale dla Dominika Dendury z sekcji pływackiej BON UR

43 Studenci Uniwersytetu z medalami Akademickich Mistrzostw Polski w ergometrze wiosłarskim

Na sportowo

44 Największe sukcesy siatkarzy Uniwersytetu Rzeszowskiego

48 Siatkarze UR Akademickim Mistrzem Polski 2020!

Nie śpiewajmy „Last Christmas”

Maciej Ulita

W internecie pojawił się mem głoszący, że uwzględniając to wszystko, co działo się i dzieje w 2020 roku, nie powinniśmy śpiewać starego, eksploatowanego od wielu lat przeboju „Last Christmas”... i ... chyba coś w tym jest.

Kończący się rok dla wielu z nas był trudny – z wielu względów i na wielu płaszczyznach. Jak zatem świętować? Rozumnie! Wydarzenia, w których uczestniczymy, i te, które dzieją się mimo nas, pokazują, że myślenie w kategoriach fałszywej dychotomii nigdzie nie prowadzi. W każdym razie nie prowadzi w żadnym dobrym kierunku. Ilość wytwarzanego hejtu, wzajemnych żali i nienawiści choć jest bardzo ludzka, to jednak wysoce dehumanizująca.

Niezrozumienie podstawowych pojęć, poprawność polityczna, walka o „mojszą mojszość” są zupełnie nieświęteczne. Internetowe pyskówki ujawniają nasze, okraszane uępietowanymi (Sic!) pojęciami, najgorsze

cechy, podczas gdy teraz – wprost przeciwnie – powinniśmy szukać tego, co nas łączy.

Święta są znakomitą okazją do tego, by WSPÓLNIE zastanowić się, co poszło nie tak i jak to naprawić. Bo świat/kraj/przestrzeń/wspólnota, w której żyjemy, nie jest naszą własnością. Jest miejscem, które po sobie zostawimy naszym dzieciom i wnukom, a jak nadal będziemy kontestować wszelkie różnice, to nadchodzące *Christmas* faktycznie będą *Last* i nie będzie spuścizny do zostawienia.

Niech zatem czas zbliżających się świąt Bożego Narodzenia będzie okazją do prawdziwej refleksji, wzajemnego szacunku i radości. A ich moc niech sprawi, że rozumne współistnienie potrwa dłużej niż święta, żeby na koniec roku 2021 „Last Christmas” nie było czarnym proctwem, tylko dobrym starym hitem... czego szczerze nam wszystkim życzę.

Z obrad Senatu

Justyna Zięba, Marzena Czyż-Karnas

W obliczu panującego w Polsce stanu epidemii, wprowadzonego w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, **29 października br.** odbyło się drugie posiedzenie Senatu UR w obecnej kadencji. Przyjęty porządek obrad przewidywał m.in. przyjęcie zmian w Uchwale nr 518/12/2019 Senatu UR z dnia 19 grudnia 2019 r. w sprawie zasad i trybu przyjmowania na listę doktorantów Szkoły Doktorskiej UR na rok akademicki 2020/2021 (korekta dotyczyła limitów przyjęć do Szkoły Doktorskiej na bieżący rok akademicki) oraz podjęcie uchwał w sprawie powołania, na kadencję 2020–2024, członków komisji senackich:

- stałych: Komisji ds. Statutu i Rozwoju, Komisji ds. Nauki, Komisji ds. Kształcenia oraz Komisji ds. Finansów,
- komisji dyscyplinarnych: Komisji Dyscyplinarnej ds. Nauczycieli Akademickich, Komisji Dyscyplinarnej ds. Studentów, Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej ds. Studentów, Komisji Dyscyplinarnej ds. Doktorantów oraz Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej ds. Doktorantów.

W bloku spraw dydaktycznych podjęto uchwałę w sprawie zatwierdzenia wzoru świadectwa ukończenia studiów podyplomowych na Uniwersytecie Rzeszowskim oraz uchwałę w sprawie ustalenia programu studiów podyplomowych: *neurologopedia*. W wyniku ożywionej dyskusji podjęta została również uchwała

zawierająca apel do władz Rzeczypospolitej Polskiej, do biorących czynny udział w odbywających się w Polsce protestach oraz do Doktorantów, Studentów i Pracowników Uniwersytetu – o rozsądek i podjęcie szerokiego dialogu społecznego w imię zasady równości uznającej obecność różnych światopoglądów, wyobrażeń i postaw, unikanie agresji, wszelkich prowokacji i wzajemny szacunek oraz zachowanie postaw, które mieszczą się w ramach akademickiej dyskusji, kultury wypowiedzi i protestu. Senat wyraził zaniepokojenie pogłębiającą się polaryzacją postaw społecznych w czasie postępującej pandemii oraz stanął na stanowisku, że niezależnie od dzielących nas różnic jesteśmy obywatelami i wszystkim skonfliktowanym stronom powinno zależeć na osiągnięciu porozumienia.

Trzecie posiedzenie Senatu (obecnej kadencji), pod przewodnictwem rektora prof. dra hab. Sylwestra Czopka zostało zwołane na dzień **26 listopada 2020 r.** Do najważniejszych punktów posiedzenia należy zaliczyć:

- powołanie Rady Uczelni na kadencję 2021–2024, w skład której weszli:
  - spoza wspólnoty UR: Jerzy Ginalski, Małgorzata Anna Kucharska, Marek Ruchała;
  - ze wspólnoty UR: dr hab. Józef Jerzy Kierski, prof. UR, prof. dr hab. Jolanta Pasterska, prof. dr hab. n. med. Jacek Tabarkiewicz;

- z mocy ustawy: Kinga Kruczek – przewodnicząca Samorządu Studentów UR;
- wybór przewodniczącego nowo wybranej Rady UR – w osobie Jerzego Ginalskiego;
- ustalenie wysokości wynagrodzenia członków Rady UR (obowiązujące od 1 stycznia 2021 r.);
- wyrażenie zgody na realizację zadań inwestycyjnych dotyczących:
  - przebudowy budynków dydaktycznych Instytutu Nauk Prawnych;
  - doposażenia technologicznego dla Podkarpackiego Centrum Lekkoatletycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego;
  - przebudowy segmentów i pokoi mieszkalnych w Domu Studenta „Laura” oraz w Domu Studenta „Filon”;
- wysłuchanie prorektora ds. studenckich i kształcenia dr hab. Elżbiety Rokosz, prof. UR – wyniki rekrutacji na bieżący rok akademicki.

Na zakończenie JM Rektor prof. dr hab. Sylwester Czopek poruszył bulwersującą kwestię publicznego głoszenia przez pracowników Uczelni nieprawdziwych informacji, dotyczących funkcjonowania UR oraz nieliczących z kulturą akademicką wypowiedzi niektórych pracowników w mediach społecznościowych. Poinformował również, że w obu przypadkach zostaną wyciągnięte konsekwencje przewidziane regulacjami wewnętrznymi i przepisami prawa.

Doktorat Honoris Causa UR dla JE Ks. Biskupa Kazimierza Górnego

13 października 2020 r. w kościele pod wezwaniem św. Jadwigi Królowej odbyła się uroczystość nadania godności Doktora Honoris Causa Uniwersytetu Rzeszowskiego Jego Ekscelencji Ks. Biskupowi Kazimierzowi Górnemu. Ze względu na osobę Doktora Honorowego uroczystość odbyła się w nietypowym miejscu, oczywiście w reżimie sanitarnym. Niezależnie od miejsca całość przebiegła w zgodzie z cere-

moniałem uniwersyteckim. Zgromadzonych gości przywitał Jego Magnificencja prof. dr hab. Sylwester Czopek, Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego, który podkreślił rolę, jaką Ks. Biskup odegrał w tworzeniu Uniwersytetu. Sylwetkę Doktora Honorowego zaprezentował prorektor ds. Kolegium Nauk Humanistycznych, prof. dr hab. Paweł Grata: „W pięknym Rzeszowie dbał nie tylko o sprawy diecezji, ale tak-

że – wraz z władzami miasta i regionu oraz profesorami – o prestiż stolicy Podkarpacia, a w tym i o środowisko akademickie. W dużej mierze przyczynił się do powstania Uniwersytetu Rzeszowskiego, który po długich staraniach rozpoczął działalność w 2001 r.” – powiedział.

Laudację na cześć Ks. Biskupa wygłosił prof. dr hab. Kazimierz Ożóg z Kolegium Nauk Humanistycznych UR.

Fot. M. Świącicki

Magnificencjo, Panie Rektorze! Wysoki Senacie! Dostojny Księżę Biskupie, Doktorze honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego! Ekscelencje! Szanowni Państwo!

Kazimierz Ożóg

Dla Uniwersytetu Rzeszowskiego, dla naszej społeczności jest to chwila osobliwa, chwila ważna, nabrzmiała treścią i bardzo dostojna. Wszyscy tak licznie zebrani w naszym kościele uniwersyteckim uczestniczymy w wielkim święcie, a u podstaw tej naszej świątecznej radości leży uczczenie wyjątkowego Człowieka, Osoby Księdza Biskupa Kazimierza Górnego. Gaude Mater Polonia! Radość jest zawsze

naszą odpowiedzią na dobro, jakie nas spotyka. Dwadzieścia osiem lat temu królewski Kraków, miasto historii, miasto świętych, miasto nauki i sztuki, dał naszej ziemi dobro wielkie, podarował nam – przez szczęśliwą nominację Jana Pawła II – ks. Biskupa Kazimierza Górnego. Wielkie dobro wywołuje wielką, autentyczną radość.

Nasza wspólnota uniwersytecka, wypełniając decyzję Senatu, wyraża przez tę godność i dzisiejszą uroczystość ogromny szacunek Honorowemu Doktorowi Uniwersytetu Rzeszowskiego, należącemu od dziś także i do naszej społeczności. Dzieje się zatem niecodzienna, piękna w swoim wydzwiku, wymiana darów. Wręczamy księdzu Biskupowi najważniejszą godność, jaką posiada Uniwersytet, ale sami – jako wspólnota – otrzymujemy większe dobro. Utwierdzamy się w wartościach uznawanych przez naszego nowego Brata Doktora; miłości do Boga, do każdego człowieka, do tej ziemi, do ojczyzny polszczyzny i narodowej kultury. Tworzymy wielką grupę powiązaną wspólnymi wartościami religijnymi, humanistycznymi i narodowymi. Jesteśmy wielce zaszczytzeni, że możemy gościć u siebie i uczcić najpierw dobrego i mądrego Człowieka, i kolejno, znakomitego Kapłana, pierwszego Ojca Diecezji Rzeszowskiej, zatroskanego o tak wiele spraw, które toczą się na Podkarpaciu. Honorujemy i obdarzamy tytułem doktora honoris causa Osobę niepospolitą, niezwykłą, wielką, a zarazem skromną, zwyczajną, przyjazną, do której – mówiąc prosto – zawsze mamy dostęp. I z tego dostępu z wielkim pożytkiem dla siebie i Uniwersytetu korzystamy.

Szanowni Państwo! Panie! Panowie!

Pisał Karol Wojtyła, że często słowa są zbyt małe, aby oddać wyjątkowość zjawisk, bogactwo osoby i natężenie emocji.

Podobną sytuację mamy dzisiaj. Zdając sobie sprawę z ograniczoności języka i mojego posługiwania w słowie, wykonam tylko szkic do portretu Dostojnego Doktora. Poeta krzyczałby, „to za mało, za mało, za mało”, ale jednak spróbujmy.

Pomocą w wykonaniu tego szkicu niech będą sentencje, które – moim zdaniem – mają związek z Księdzem Biskupem.

Sentencja pierwsza: to myśl z twórczości Karola Wojtyły, Przyjaciela księdza Górnego: Ojczyzna – z Niej się wyłaniam, w Niej się zakorzeniam. Kazimierz Górny pochodzi z pięknych terenów Beskidu Wyspowego. Tam po raz pierwszy ujrzął ojczyznę. Tam przekazali Mu rodzice, kapłani i nauczyciele niewzruszoną wiarę, umiłowanie ziemi rodzinnej, tradycji, pracowitość, rzetelność i dar ogromny – język. Tam chodził do pierwszej, najważniejszej szkoły, tam się zafascynował Bogiem, drugim człowiekiem, rodzinnymi stronami. I ta niezwykła, wielka miłość stała się później głębią żywną, z której czerpie życiodajne duchowe soki przez całe życie. Zakorzenił się znakomicie w innych Małych Ojczyznach i wydał plon obfity: w królewskim Krakowie, w archidiecezji krakowskiej, w Oświęcimiu, a najbardziej na Podkarpaciu. Ale to tam, w Lubniu u podnóża Lubonia Wielkiego, Szczebła, Lubogoszczy wszystko się zaczęło.

Sentencja druga: to jego wierne wypełniane zawołanie biskupie: *Omnia Tibi*. Wszystko Tobie Boże, Maryjo, Polsko, Diecezjo Rzeszowska. Zbiór tych największych wartości możemy rozszerzać. Wszystko Tobie oddać pragnę i dla Ciebie tylko żyć – powtarza ten Kapłan słowa wzruszającej polskiej pieśni – Chcę Cię, Jezu, kochać szczerze dzieckiem Twoim zawsze być. Bóg kocha wyłączność, bo sam jest Pełnią. I tu mamy imperatyw całkowitego oddanie Bogu. Tak to już jest w naszym uniwersum językowo-kulturowym, że teksty funkcjonują zawsze w opozycji do innych tekstów.

Należy zatem przypomnieć dwa zawołania biskupie; *Soli Deo* (Tylko Bogu) – księdza kardynała Stefana Wyszyńskiego, i *Totus Tuus* (Cały Twój) Jana Pawła II. Semantycznie wyrażają te bardzo głębokie sentencje podobne treści.

Myśl trzecia: *Duc in altum*. Wypłyn na głębię. W znaczeniu tej sentencji głębia przeciwstawia się temu, co płytkie, głębia to metafora pełni, wielkości powołania, niezwykłych horyzontów troski o człowieka, miłosierdzia, miłości, rzetelnego spełniania zadań. Biskup Kazimierz kocha wielkie, właśnie głębokie, zadania. Głębia Jego działania to pragmatycznie celne, organizacyjnie świetne utworzenie wszystkich struktur Diecezji Rzeszowskiej, a potem budowa więzi diecezjan, rozliczne programy duszpasterskie budujące ciągle na nowo na Podkarpaciu Kościół duchowy i materialny.

Sentencja czwarta: *Nil est in homine bona mente melius*, co się tłumaczy: Nie ma w człowieku niczego lepszego aniżeli dobre myślenie (dobry umysł). Sentencja ta pochodzi z ulicy Kanoniczej w Krakowie. Ksiądz Biskup Kazimierz wiele razy ją czytał i dogłębnie się przejął jej treścią. Symbolizuje ona wielką dbałość ks. Biskupa o naukę, o pomnażanie wiedzy, o poszukiwanie prawdy, stanowi motywację Jego umiłowania Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Myśl piąta. W naszym szkicu idziemy znów przez Kraków od ulicy Kanoniczej na Wawel. Na Kaplicy Zygmuntońskiej, stanowiącej perłę polskiego renesansu, potężna dynastia Jagiellonów napisała: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini Tuo da gloriam* (Nie nam, Panie, nie nam, lecz Imieniowi Twojemu daj chwałę). Fraza ta, stanowiąca początek psalmu 115, jest po pierwsze adoracją Boga, a po wtóre wielkim wyznaniem skromności i ograniczenia człowieka, który jednak zakotwiczony w Absolutie może dokonać wielkich rzeczy. Takie cechy ma nasz Doktor, charakteryzuje Go wielka skromność, pokora, troska nie o siebie, lecz o Innych, a przede wszyst-

kim ogromne zaufanie Bogu, podziwu godna wiara, że z Bogiem możemy wykonać wiele dobra, i to najgłębsze przeświadczenie niestrudzenie nam przekazuje.

Myśl szósta: *Frustra vivit qui nemini prodest* (Próżno żyje ten, kto nikomu nie pomaga) to napis na kościele św. Marcina przy ulicy Grodzkiej w Krakowie. Ta sentencja otwiera nas na wielkie miłosierdzie ks. Biskupa i jego ogromną pracę charytatywną. Przejęty nieskończonym miłosierdzie Boga, jest On niestrudzonym człowiekiem miłosierdzia, jest wiernym wykonawcą idei św. siostry Faustyny Kowalskiej, św. Jana Pawła II, swego Mistra i Nauczyciela, św. brata Alberta, a nade wszystko uniwersalnego Jezusowego wskazania: Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią.

Sentencja ostatnia pochodzi od św. Augustyna: *Amor Dei usque ad contemptum sui* (Miłość Boga aż do zaprzeczenia samego siebie), odnosi się do wielkich czynów bpa Kazimierza w Oświęcimiu i postaci św. Maksymiliana, którego nasz Doktor szczególnie czczył. Heroiczny czyn – każde słowo jest tu za mało – św. Maksymiliana, dobrowolna śmierć za brata, można tłumaczyć jedynie w odniesieniu do Dobra Absolutnego i całkowitej jego miłości. Kazimierz Górny, nasz Doktor zrozumiał tę prawdę, pojął ten wielki Boży znak dla współczesnego świata i stał się tam w Oświęcimiu, na tej Gologicie współczesnej cywilizacji, wielkim czcicielem św. Maksymiliana, stał się niezmordowanym orędownikiem pojednania między ludźmi.

Dlatego też, Clarissime Episcopo, Uniwersytet Rzeszowski w uznaniu Twoich wybitnych zasług na różnych polach z wielką radością obdarza Cię dziś najwyższą godnością doktora honoris causa. Za chwilę się to wszystko dopełni. A zatem gaudeamus!!!

Rzeszów, 13 października 2020

Fot. M. Świącicki

NAWA NARODOWA AGENCJA
WYMIANY AKADEMICKIEJ**PROGRAM
IM. PROF. WALCZAKA**

**Dr n. med.
Agnieszka Rynkiewicz
laureatem programu NAWA
im. prof. Franciszka Walczaka**

Dr n. med. Agnieszka Rynkiewicz, kierownik Zakładu Psychiatrii w Instytucie Nauk Medycznych, Kolegium Nauk Medycznych została w październiku 2020 r. laureatem programu NAWA im. prof. Franciszka Walczaka wśród siedemnastu wyróżnionych tą nagrodą lekarzy i naukowców w Polsce. Program NAWA we współpracy z Ministerstwem Zdrowia finansuje wyjazdy do najlepszych ośrodków medycznych zlokalizowanych na terenie Stanów Zjednoczonych Ameryki dla polskich lekarzy, którzy prowadzą badania w zakresie kardiologii, kardiologii, diabetologii, psychiatrii lub chorób zakaźnych. Laureat programu realizuje zadania podnoszące kwalifikacje zawodowe, zdobywa cenne doświadczenie w środowisku międzynarodowym, które w efekcie służą poprawie opieki medycznej w Polsce. Dr Rynkiewicz realizuje liczne prace badawcze o zasięgu międzynarodowym, które tworzą nowe kierunki rozwoju oraz rewizje narzędzi diagnostycznych w zaburzeniach ze spektrum autyzmu, uwzględniające różnice międzypłciowe w autyzmie.

Dr Mateusz Wolanin członkiem Rady Naukowej Bieszczadzkiego Parku Narodowego

Jest nam bardzo miło poinformować, że zarządzeniem Ministra Środowiska z 25 sierpnia 2020 r. dr Mateusz Wolanin z Instytutu Biologii i Biotechnologii został powołany na członka Rady Naukowej Bieszczadzkiego Parku Narodowego.

Dr Mateusz Wolanin jest pracownikiem Zakładu Botaniki w Instytucie Biologii i Biotechnologii. Doktor nauk biologicznych w dyscyplinie biologii, botanik. Studiował biologię na Wydziale Biologiczno-Rolniczym UR (2007). Stopień doktora uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UJ (2012) na podstawie wyróżnionej rozprawy pt. *Geobotaniczne aspekty i flora roślin naczyniowych Pogórza Przemyskiego*. Zajmuje się głównie geografią i taksonomią roślin naczyniowych, w ostatnich latach najwięcej uwagi poświęca krytycznym taksonom *Taraxacum* i *Rubus*. Autor 50 artykułów naukowych dotyczących tego zakresu oraz monografii *Rośliny naczyniowe Pogórza Przemyskiego i zachodniej części Płaskowyżu Chyrowskiego*. Współtwórca 16 tomu *Atlas Florae Europaeae: distribution of vascular plants in Europe, Rosaceae (Cydonia to Prunus, excl. Sorbus)*, red. A. Kurtto, A. N. Sennikov, R. Lampinen (Helsinki) oraz pierwszej *Czerwonej księgi roślin województwa podkarpackiego*. Opisał 3 nowe dla nauki gatunki *Rubus zielin-*

skaa Wolanin & M.N. Wolanin, *Taraxacum sandomiriense* Wolanin i *Rubus oklejewiczii* Wolanin & M. Nobis. Ponadto przyczynił się do odkrycia ponad 40 gatunków nowych dla flory Polski i Ukrainy (głównie z rodzajów *Taraxacum* i *Rubus*). Współpracuje z ośrodkami naukowymi w Polsce (Uniwersytet Jagielloński, Kraków; Uni-

wersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach), Czechach (Palacký University, Olomouc) i na Ukrainie (Ivan Franko National University, Lviv). Członek Sekcji Taksonomii Roślin Naczyniowych Polskiego Towarzystwa Botanicznego.

Prof. dr hab. Krzysztof Kukuła członkiem Rady Naukowej Bieszczadzkiego Parku Narodowego

Prof. dr hab. Krzysztof Kukuła, kierownik Zakładu Ekologii i Ochrony Środowiska został wybrany na kolejną, siódmą już kadencję, do Rady Naukowej Bieszczadzkiego Parku Narodowego.

Prof. dr hab. Krzysztof Kukuła jest profesorem nauk biologicznych. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się na różnych aspektach funkcjonowania układów ekologicznych w ekosystemach oraz zagadnieniach związanych z ochroną i monitoringiem środowiska przyrodniczego. Profesor w Bieszczadach prowadzi badania od ponad 30 lat, a członkiem Rady Naukowej Bieszczadzkiego Parku Narodowego (BdPN) jest nieprzerwanie od 1991 r. Przez kilka kadencji pełnił także funkcję wiceprzewodniczącego Rady. Jest autorem i współautorem dwudziestoletnich planów ochrony BdPN, licznych monografii, rocznych operatów ochrony, grantów i projektów badawczych związanych z funkcjonowaniem populacji zwierząt w Parku. Niezwykle cenne badania o znaczeniu europejskim dotyczyły oceny stanu ekologicznego wód śródlądowych, a ciekły BdPN zostały uznane za referencyjne w skali Polski i Europy. Uzyskane wyniki posłużyły do interkalibracji indeksów biotycznych. Prof. dr hab. Krzysztof Kukuła przez kilka lat był również głównym konsultantem naukowym i przewodniczącym komitetu sterującego polsko-szwajcarskiego projektu „Ochrona ostoi karpackiej fauny

puszczańskiej – korytarze migracyjne”. Projekt ten koncentrował się na wyznaczeniu i ochronie szlaków migracyjnych dla dużych ssaków w polskiej części Karpat. Prof. Kukuła jest też zaangażowany w działalność edukacyjną i popularyzującą wiedzę, prowadzoną przez Park (m.in. monografia

Bieszczadzki Park Narodowy – 40 lat ochrony, liczne warsztaty dla nauczycieli i samorządów, „Wakacyjne spotkania z przyrodą”). Najnowsze wyniki badań prowadzonych w BdPN zostały w tym roku opublikowane w prestiżowych czasopismach naukowych.

Dr hab. Łukasz Łuczaj, prof. UR członkiem Rady Naukowej Magurskiego Parku Narodowego

Jest nam bardzo miło poinformować, że decyzją Ministra Środowiska dr hab. Łukasz Łuczaj został powołany na członka Rady Naukowej Magurskiego Parku Narodowego.

Dr hab. Łukasz Łuczaj, prof. UR jest pracownikiem Uniwersytetu Rzeszowskiego od 2011 r. Obecnie kieruje Zakładem Botaniki w Instytucie Biologii i Biotechnologii w Kolegium Nauk Przyrodniczych.

Profesor ukończył biologię środowiskową na Uniwersytecie Warszawskim (1994), doktorat z dziedziny biologii również na UW (1999), habilitacja – Instytut Botaniki PAN w Krakowie (2012). Jego badania koncentrują się głównie wokół zagadnień etnobotaniki i etnomykologii, jest jednym z czołowych specjalistów na świecie w zakresie roślin i grzybów jadalnych. Prowadził badania terenowe, m.in. w Chorwacji, Bośni i Hercegowinie, Gruzji, Rumunii, Chinach i Laosie. Członek redakcji i rad redakcyjnych międzynarodowych czasopism: „Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine”, „Acta Societatis Botanicorum Poloniae”, „Ethnobotany Research and Applications”, „Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine”. Twórca i redaktor naczelny „Etnobiologii Polskiej” (etnobiologia.com). Autor kilku książek o dzikiej kuchni i naturalnym stylu życia. W roku 2018 ode-

brał w Royal Botanic Gardens Kew w Londynie prestiżową nagrodę *Distinguished Ethnobotanist of the Year*. Prywatnie bloger, youtuber i kolekcjoner roślin. Funkcja w radzie naukowej Magurskiego Parku Narodowego wiąże się z Jego publikacjami na temat flory Beskidu Niskiego i Pogórza Karpackiego, m.in. odkryciem pierwszego stanowiska ciemiernika w Beskidzie

Niskim. Jego doktorat był właśnie poświęcony bioróżnorodności w strefie styku lasu i łąki w okolicach Krosna. Autor ponad 40 prac w renomowanych pismach naukowych z listy A, ok. 40 prac w czasopismach krajowych oraz ok. 160 publikacji popularnonaukowych, w tym 4 książki.

Prorektor ds. Kolegium Nauk Przyrodniczych otrzymała nominację profesorską

Pani prof. dr hab. Idalia Kasprzyk swoje zainteresowania naukowe skupiła wokół aerobiologii – nauki zajmującej się przede wszystkim różnymi aspektami długo- i krótkoterminowego występowania pyłku roślin i zarodników grzybów w powietrzu.

Praca magisterska i dyplomacja doktorska zostały obronione na Uniwersytecie Jagiellońskim i były pierwszymi w Polsce opracowaniami z dziedziny współczesnej aerobiologii. Już w pierwszym roku pracy w rzeszowskiej Alma Mater utworzyła jedyne na Podkarpaciu centrum badań aeroplanktonu, a monitoring aerobiologiczny prowadzi nieprzerwanie do dnia dzisiejszego. Zebranie i opracowanie materiału z wielolecia pozwoliło Jej na przygotowanie monografii habilitacyjnej *Time-series analysis of pollen seasons in Rzeszów (SE Poland) in 1997–2005 with reference to phenology*. Wykazała, że z nieuporządkowanego układu, jakim jest występowanie w powietrzu pyłku różnych taksonów roślin, powstaje stabilny układ o powtarzalnym wzorcu. Poszukiwanie stabilnych struktur czasowych o podobieństwie spektrum pyłkowych było nowatorskim podejściem do analizy kalendarzy pyłkowych. W roku 2012 Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie nadał Jej stopień doktora habilitowanego w zakresie nauk biologicznych. Osiem lat później (10 marca 2020 r.) postanowieniem Prezydenta PR Andrzeja Dudy otrzymała tytuł profesora nauk ścisłych i przyrodniczych.

Głównymi obiektami Jej badań są zarodniki grzybów i ziarna pyłku roślin, a podstawowym nurtem działalności naukowej jest analiza intensywności i dynamiki ich występowania w powietrzu oraz zdefiniowanie czynników, które najsilniej na nie wpływają. W tym nurcie mieszczą się badania aeromikologiczne i aeropalinologiczne. Zajmowała się również wpływem roślinności parków miejskich i lasów

na zdrowie człowieka. Praktycznym efektem tych badań było przygotowanie planu rekomendacji dotyczącej projektowania nowych i rewitalizacji starych parków miejskich. Dodatkowym kierunkiem badań pani prof. Kasprzyk było zastosowanie metod spektroskopowych w palinologii. Wraz z kilkoma polskimi ośrodkami naukowymi utworzyła

Polską Sieć Aerobiologiczną, w której uczestnictwo wiąże się z realizacją wielu ogólnopolskich tematów badawczych. Grupa ta opracowała czasoprzestrzenny model stężeń pyłku drzew dla obszaru Polski wykorzystywany w przygotowaniu prognoz pyłkowych dla alergików. Przez cały okres działalności naukowej poszerzała zakres problematyki i obszarów swoich badań naukowych, rozwijała współpracę interdyscyplinarną, była w Polsce pionierem wielu tematów badawczych z zakresu aerobiologii.

Działalność naukowa i organizacyjna pani prof. I. Kasprzyk jest powszechnie znana w świecie aerobiologów. Współpracuje z kilkudziesięcioma ośrodkami naukowymi w Polsce i na świecie, jest edytorem kilku zagranicznych czasopism naukowych z listy A. Opublikowała ponad 100 oryginalnych prac docenianych w środowisku naukowym, o czym świadczy wartość indeksu Hirsha – 21 oraz liczba cytowań – ponad 800 (wg Scopus). Kierowała i była wykonawcą wielu projektów naukowych, była również delegatem Polski w komitetach zarządzających dwoma projektami COST ACTION. Za działalność naukową otrzymała dwie nagrody II stopnia oraz jedną I stopnia przyznane przez Rektora Uniwersytetu

Rzeszowskiego (odpowiednio 1998, 2015, 2020 r.), nagrodę Lider Uniwersytetu Rzeszowskiego (2019 r.) oraz zespołowe wyróżnienie Wydziału Biologiczno-Rolniczego PAN za cykl prac *Opracowanie narzędzi aerobiologicznych do ochrony zdrowotności roślin i zdrowia ludzi* (2017 r.). W roku 2018 Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej odznaczył Ją Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Jest członkiem zarządu European Aerobiology Society, w ramach którego pracuje w prestiżowej grupie Fungal Quality Control Group. Przez dwie kadencje była członkiem zarządu Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Była współorganizatorem szóstej i organizatorem dwunastej edycji „European Course on Basic Aerobiology”. Od wielu lat jest opiekunem Koła Naukowego Przyrodników Uniwersytetu Rzeszowskiego. Obecnie pracuje w Instytucie Biologii i Biotechnologii, kierując Zakładem Monitoringu Środowiska. W roku akademickim 2019/2020 pani prof. Idalia Kasprzyk objęła stanowisko dziekana Kolegium Nauk Przyrodniczych UR, a od 1 września 2020 r. pełni funkcję prorektora ds. Kolegium Nauk Przyrodniczych UR.

Fot. M. Świąćicki

Nowa profesura w Kolegium Nauk Przyrodniczych

**Postanowieniem
z 28 września 2020 r.
Prezydent Rzeczypospolitej
Polskiej nadał dr hab.
Izabeli Annie Sadowskiej-Bartosz,
prof. UR, tytuł profesora nauk
ścisłych i przyrodniczych.**

Prof. dr hab. Izabela Sadowska-Bartosz w 2001 r. ukończyła studia magisterskie (kierunek biologia) na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Już od drugiego roku studiów uczestniczyła w pracach badawczych w Zakładzie Genetyki UJ prowadzonych na myszach z mutacją *mottled* jako modelu choroby Menkesa u człowieka (zespół prof. dra hab. Józefy Styryny). Pracę magisterską pt. *Ilościowe zmiany unaczynienia w mózgu dwudniowego szczura jako efekt prenatalnej ekspozycji na promieniowanie gamma* wykonała w Zakładzie Neuroanatomii pod kierunkiem dra hab. Krzysztofa Janeczki.

W tym samym roku rozpoczęła studia doktoranckie z zakresu biologii na Wydziale Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, zasadniczo zmieniając tematykę pracy badawczej. Zajął się taksonomią owadów; Jej badania zaowocowały redeskrypcją rodzaju *Fulvius Stål*. Stopień naukowy doktora nauk biologicznych w zakresie biologii nadała Jej Rada Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego w 2005 r. po obronie rozprawy pt. *Badania taksonomiczne rodzaju Fulvius Stål (Heteroptera: Miridae: Cylapinae)*, której promotorem był dr hab. Jacek Gorczyca. W październiku 2003 r. została zatrudniona na stanowisku asystenta w Katedrze Zoologii UŚ, gdzie pracowała do września 2005 r. W roku 2005 otrzymała stypendium rządu fińskiego, które umożliwiło Jej odbycie sześciomiesięcznego stażu w Zakładzie Biologii Stosowanej Uniwersytetu Helsińskiego.

W kwietniu 2006 r. prof. dr hab. Sadowska-Bartosz została zatrudniona jako adiunkt w Katedrze Biochemii i Biologii Komórki Uniwersytetu Rzeszowskiego. W pierwszym okresie pracy w UR kontynuowała badania z zakresu taksonomii molekularnej mające na celu ustalenie powiązań filogenetycznych pomiędzy wybranymi grupami owadów, przede wszystkim z rodziny tasznikowatych na podstawie danych molekularnych i morfologicznych. Dane o filogenezie owadów z badanego rodzaju były istotne dla ogólnowiatowego projektu „Tree of Life”. Rezultatem Jej badań było m. in. opisanie gatunków nowych dla nauki, takich jak *Fulvius ullrichi* czy *Fulvius mateusi*.

W ciągu dalszej pracy w UR zajmowała się m.in. toksykologią pestycydów, biochemicznym podłożem chorób, takich jak astma, mukowiscydoza, stwardnienie rozsiane czy miażdżycę; antyoksydacyjnymi właściwościami wybranych leków; poszukiwaniem nowych leków przeciwnowotworowych z grupy inhibitorów glikolizy; nieenzymatycznymi modyfikacjami białek.

Stopień doktora habilitowanego nauk biologicznych w zakresie biochemii (dyscyplina: biochemia, specjalizacja: biochemia białek, biochemia stresu oksydacyjnego) nadała Jej Rada Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Łódzkiego w czerwcu 2016 r. Jej osiągnięcie naukowe nosi tytuł: *Zapobieganie wybranym nieenzymatycznym modyfikacjom białek przez naturalne i syntetyczne antyoksydanty*.

W kwietniu 2017 r. została kierownikiem utworzonego z Jej inicjatywy Zakładu Biochemii Analitycznej na Wydziale Biologiczno-Rolniczym UR. Od 1 września 2019 r. zakład stał się strukturą organizacyjną nowego Instytutu Technologii Żywności i Żywności, Kolegium Nauk Przyrodniczych UR, natomiast od bieżącego roku akademickiego funkcjonuje jako pracownia.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Izabeli Sadowskiej-Bartosz obejmuje ponad 60 artykułów (IF = 189,368), które ukazały się m.in. w takich czasopiśmie, jak „Food Chemistry” (IF =

6,306), „Free Radical Biology & Medicine” (IF = 6,170) czy „Oxidative Medicine and Cellular Longevity” (IF = 5,076). Prace te były cytowane ponad 1100 razy. Indeks Hirscha Jej dorobku naukowego równy jest 18.

Profesor I. Sadowska-Bartosz była recenzentem w przewodach habilitacyjnych i doktorskich. Recenzowała również artykuły przedłożone do wielu międzynarodowych czasopism naukowych, takich jak „Food Chemistry”, „Free Radical Research” czy „Medical Research Reviews” (IF = 9,3) oraz projekty badawcze Chilean National Commission for Scientific and Technological Research.

Jest autorem lub współautorem ponad 80 prezentacji ustnych lub plakatowych na konferencjach zarówno zagranicznych, jak i krajowych.

Jest laureatką Young Investigator Award, nagrody przyznawanej przez Society for Free Radical Research. Reprezentowała Polskę jako jedyny zaproszony wykładowca z naszego kraju na XVI Kongresie Międzynarodowej Unii Biochemii i Biologii Molekularnej (IUBMB) w Vancouver (2016 r.). Profesor Izabela Sadowska-Bartosz wchodzi w skład komitetów redakcyjnych czasopism „Acta Biochemica Polonica” i „Molecules”. W 2019 r. została wybrana na członka Komitetu Wykonawczego (Executive Committee) Towarzystwa Badań Wolnych Radników (Society for Free Radical Research – Europe) – międzynarodowej organizacji

promującej i wspierającej badania wolnych rodników we wszystkich dziedzinach nauki, organizującej zjazdy, konferencje i szkoły poświęcone wolnym rodnikom, wspierającej wymianę młodych naukowców i ich udział w zjazdach i konferencjach Towarzystwa. Oficjalnymi czasopismami Society for Free Radical Research - Europe są czasopisma: „Free Radical Biology and Medicine” i „Redox Biology”. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Biofizycznego i Polskiego Towarzystwa Biochemicznego. Zorganizowała Oddział Polskiego Towarzystwa Biochemicznego w Rzeszowie i jest przewodniczącą tego Oddziału.

Odbyła krótkoterminowe staże naukowe w wielu ośrodkach naukowych, m.in. Szwedzkim Muzeum Historii Naturalnej, Narodowym Muzeum Nauk Przyrodniczych w Madrycie,

Wolnym Uniwersytecie w Brukseli, Uniwersytecie Lotaryńskim w Nancy, Uniwersytecie Otago, Uniwersytecie Macquarie (Sydney), Narodowym Uniwersytecie Singapuru, Uniwersytecie Bella Interior (Covilha), Uniwersytecie w Zagrzebiu i Uniwersytecie Farmaceutycznym Guangdong (Guangzhou).

Jej zainteresowania naukowe koncentrują się obecnie wokół m.in. biologii wolnych rodników i innych reaktywnych form tlenu i ich wpływu na właściwości żywności oraz walidacji metod ich badania; oksydacyjnych modyfikacji białek; antyoksydantów, w tym nanocząstek redoks o działaniu antyoksydacyjnym oraz roli stresu oksydacyjnego w przebiegu chorób neurodegeneracyjnych i zastosowaniu antyoksydantów dla łagodzenia przebiegu tych chorób.

Profesor Jacek Maciej Tabarkiewicz

Jacek Maciej Tabarkiewicz jest absolwentem Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Lublinie. Bezpośrednio po ukończeniu studiów rozpoczął studia doktoranckie w Katedrze i Zakładzie Immunologii Klinicznej Akademii Medycznej w Lublinie, a w 2004 r. uzyskał z wyróżnieniem stopień doktora nauk medycznych w dyscyplinie medycyna, specjalność: immunologia. W latach 2004–2014 kontynuował pracę w Katedrze i Zakładzie Immunologii Klinicznej. W roku 2013 uzyskał stopień doktora habilitowanego na podstawie rozprawy pt. *Rola komórek dendrytycznych w immunopatogenezie chorób autoimmunizacyjnych i nowotworowych oraz ich zastosowanie w immunoterapii*. Z kolei w roku 2013 został zatrudniony na stanowisko profesora UR w Wydziale Medycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego. W trakcie pracy na UR pełnił funkcje: pełnomocnika J.M. Rektora UR ds. utworzenia Przyrodniczo-Medycznego Centrum Badań Innowacyjnych, dyrektora Przyrodniczo-Medycznego Centrum Badań Innowacyjnych, kierownika Banku Tkanek i Komórek PMCBi, wydziałowego koordynatora ds. transferu technologii, członka Wydziałowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, członka Wydziałowej Komisji ds. Finansowania Badań Naukowych Wydziału, członka Rady Młodych Naukowców Uniwersy-

tetu Rzeszowskiego. Obecnie sprawuje funkcje kierownika Zakładu Immunologii Człowieka, kierownika Laboratorium Badań Translacyjnych w Medycynie, jest także członkiem Rady Uniwersytetu Rzeszowskiego. Poza naszym Uniwersytetem pełni funkcje członka Rady Naukowej Międzynarodowych Środowiskowych Studiów Doktoranckich w zakresie medycyny molekularnej Studium Medycyny Molekularnej, był członkiem zespołu doradczego do spraw wykazów czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych w dyscyplinie naukowej nauki medyczne.

Sumaryczny dorobek naukowy obejmuje 168 publikacji pełnotekstowych (o łącznym IF = 143,153, punktacja MNiSW = 2156,00, liczbie cytacji 1194 i Indeksie Hirscha = 18 wg oraz 1042 wg bazy Web of Science i Indeksie Hirscha = 17) oraz ponad 150 streszczeń konferencji krajowych i międzynarodowych.

Zainteresowania naukowo-badawcze prof. Jacka Tabarkiewicza od początku działalności naukowej skupiały się wokół problemów immunopatogenezy i immunoterapii chorób człowieka. Istotnym aspektem podejmowanych tematów badań były zagadnienia dotyczące patogenezy

chorób autoimmunizacyjnych, immunosupresji indukowanej nowotworem, zaburzeń tolerancji immunologicznej związanej z ciążą, a także metod immunoterapii nowotworów ze szczególnym uwzględnieniem szczepionek opartych na komórkach dendrytycznych. Główne tematy badań naukowych obejmują: rolę komórek dendrytycznych w patogenezie i immunoterapii chorób nowotworowych, rolę komórek dendrytycznych w patogenezie chorób autoimmunizacyjnych, zaburzenia tolerancji immunologicznej związanej z ciążą i ich rola w patologii ciąży, rolę limfocytów Th17 w patogenezie chorób człowieka, badania nad immunosupresją indukowaną nowotworem oraz zabiegami operacyjnym, rolę lncRNA w chorobach nowotworowych i autoimmunizacyjnych.

Prof. Tabarkiewicz był promotorem w jednym zakończonym przewodzie doktorskim oraz pełni tę funkcję w 5 kolejnych. Dodatkowo pełnił funkcję recenzenta w 4 przewodach doktorskich, był członkiem jednej komisji habilitacyjnej oraz 18 komisji doktorskich i komisji doraźnych ds. wszczęcia przewodu doktorskiego.

Jacek Tabarkiewicz jest członkiem Polskiego Towarzystwa Cytometrii (od 2018 r. sekretarzem Zarządu Głównego PTC), Polskiego Towarzystwa Immunologii Doświadczalnej i Klinicznej, Polskiego Towarzystwa Endokrynologii i Diabetologii Dziecięcej oraz był członkiem International Society for Dendritic Cell & Vaccine Science.

Pełni także funkcję Associate Editor w „Journal of Immunology Research” oraz członkiem redakcji „American Journal of Cancer Therapy and Pharmacology”, „World Journal of Respiratory”, „SciTz Gynecology and Reproductive Medicine”, a także redaktora działu *Immunology, experimental treatment* „European Journal of Clinical and Experimental Medicine”. Był recenzentem artykułów naukowych dla: „Expert Opinion on Biological Therapy”, „Cancer Therapy”, „BMC Cancer”, „Anti-Cancer Drugs”, „European Journal of Inflammation”, „Asian Journal of Pregnancy and Childbirth”, „Cancer Management and Research”, „OncoTargets and Therapy”, „Journal of Immunology Research”, „British Journal of Cancer”, „Frontiers in Immunology, Lung”, „Cell Transplantation”, „Immunological Investigations”, „Molecular Biology Reports”, „World Journal of Biological Chemistry”, „World Journal of Radiology”, „World Journal of Critical Care Medicine”, „World Journal of Obstetrics and Gynecology”, „World Journal of Meta-Analysis”, „Postępy Higieny i Medycyny Doświadczalnej”.

Prof. Jacek Tabarkiewicz odbył staże naukowe w Niemczech, Norwegii, USA, Japonii, Chinach. W ramach współpracy naukowej prowadzi wspólne projekty z ośrodkami zagranicznymi w USA, Japonii i Niemczech. Jednym z intensywnie rozwijanych kierunków współpracy zagranicznej w ostatnich dwóch latach jest współpraca polsko-chińska, czego wyrazem jest mianowanie Jacka Tabarkiewicza na stanowiska profesora wizytującego Fourth Hospital of Yulin, Yulin, Shaanxi Province, Chiny oraz profesora honorowego Xi'an Medical University, Chiny.

Jacek Tabarkiewicz był kierownikiem 3 grantów (KBN/MNiSW) oraz głównym wykonawcą lub wykonawcą w 21 grantach finansowanych przez różne instytucje.

Prof. Tabarkiewicz jest laureatem 2 odznaczeń państwowych oraz 15 nagród krajowych, w tym stypendium Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej, stypendium konferencyjnego Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej, zespołowej nagrody Ministra Zdrowia oraz 1 nagrody o zasięgu międzynarodowym. Dodatkowo wielokrotnie był nagradzany za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne przez JM Rektora Uniwersytetu Medycznego w Lublinie i JM Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Działalność dydaktyczna prof. Jacka Tabarkiewicza obejmowała prowadzenie wykładów, seminariów i ćwiczeń ze studentami kierunków: immunologia kliniczna – kierunek lekarski (Uniwersytet Medyczny w Lublinie); Basic Immunology – dla studentów medycyny: program USA, program europejski, program azjatycki, program Saudi Arabia (Uniwersytet Medyczny w Lublinie); Clinical Immunology – dla studentów medycyny: program USA, program europejski, program azjatycki, program Saudi Arabia (Uniwersytet Medyczny w Lublinie); immunologia podstawowa – kierunek lekarski (UR); immunologia – analityka medyczna (Uniwersytet Medyczny w Lublinie); immunopatologia – analityka medyczna (Uniwersytet Medyczny w Lublinie); immunologia – dietetyka (UR); fizjologia – elektroradiologia (UR); statystyka medyczna – dietetyka (UR); metodologia badań naukowych – dietetyka (UR); metodologia badań naukowych – zdrowie publiczne (UR). Był promotorem prac magisterskich kierunków: analityka medyczna (Uniwersytet Medyczny w Lublinie), dietetyka (Uniwersytet Rzeszowski). Prace, których był opiekunem naukowym lub promotorem, uzyskały 3 nagrody w wydziałowym konkursie na najlepsze prace magisterskie Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, 2 nagrody w ogólnopolskim konkursie na najlepsze prace magisterskie studentów wydziałów farmaceutycznych, 3 wyróżnienia prac magisterskich – Wydział Medyczny UR. W sumie był promotorem 29 prac magisterskich.

W pracy dydaktycznej bardzo ceni sobie indywidualną pracę ze studentami chcącymi rozwijać swoje pasje naukowe. Pełnił funkcję opiekuna Studenckiego Koła Naukowego przy Katedrze i Zakładzie Immunologii Klinicznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, opiekuna Interdyscyplinarnego Studenckiego Koła Naukowego przy Przyrodniczo-Medycznym Centrum Badań Innowacyjnych Wydziału Medycznego UR. Obecnie w swojej pracy z młodymi naukowcami skupia

się na opiece naukowej nad członkami Studenckiego Koła Immunologicznego przy Zakładzie Immunologii Człowieka Wydziału Medycznego UR. Studenci będącymi członkami ww. kół naukowych zostali wyróżnieni 5 nagrodami konferencji krajowych oraz 2 nagrodami konferencji międzynarodowych za prezentacje prac, których był bezpośrednim opiekunem naukowym. Od roku 2018 jest opiekunem IFMSA-Poland Oddział Rzeszów działającym przy Wydziale Medycznym UR.

Już jako student uczestniczył w pracach Rady Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Lublinie, Studenckiego Towarzystwa Naukowego Akademii Medycznej w Lublinie oraz Samorządu Studenckiego Akademii Medycznej w Lublinie. Był przewodniczącym oraz członkiem komitetu organizacyjnego wielu konferencji o zasięgu międzynarodowym i krajowym.

Jacek Tabarkiewicz był recenzentem aplikacji grantowych dla Dutch Arthritis Foundation (DAF, Reumafonds) oraz The Netherlands Organisation for Scientific Research (NWO/ZonMW). W ramach współpracy z otoczeniem gospodarczym realizował projekty z firmą Softsystem, których efektem było wytworzenie dwóch aplikacji: FlowDra – program do analiz cytometrycznych oraz BioBank – program do obsługi biobanków i archiwizacji próbek biologicznych. Od lutego 2019 r. jest także zatrudniony jako ekspert w projekcie „Prace B+R nad opracowaniem ekspertowego systemu do analizy danych pozyskanych z tkanek raka piersi metodą obrazowania przy użyciu magnetycznego rezonansu jądrowego” RPPK.01.02.00-18-0012/18.

Bierze także aktywny udział w działalności organizacji społecznych zrzeszających pacjentów. W roku 2010 w ramach organizowanej przez niego wyprawy off-road dostarczono pomoc humanitarną do Domu Polskiego w Lagodechi (Gruzja).

Od roku 2016 pracuje jako lekarz w II Klinice Pediatrii, Endokrynologii i Diabetologii Dziecięcej. Jest członkiem zespołu badawczego w badaniu klinicznym R2477-FOP-1623, w którym ośrodek rzeszowski, jako jedyny w Europie Środkowo-Wschodniej, bierze udział w ocenie skuteczności przeciwciała monoklonalnego przeciwko aktywinom w leczeniu FOP. Był członkiem zespołu terapeutycznego, który jako pierwszy w Polsce zastosował rytuksymab w leczeniu pediatrycznej postaci zapalenia skórno-mięśniowego odpornej na leczenie.

Kardynał Stefan Wyszyński – włodarz języka polskiego

Kazimierz Ożóg

Wśród licznych określeń człowieka, głównego podmiotu świata przyrody i historii, spotykamy dwie interesujące charakterystyki: człowiek to *homo loquens* i *homo religiosus*. Słowo otacza człowieka od początku istnienia w łonie matki, potem towarzyszy mu w różnych okolicznościach i wspólnotach, także w samotności, aż do śmierci. Język jest fenomenem koniecznym do życia fizycznego i duchowego ludzi. Słowo najlepiej wypełnia także przestrzeń religijną i jest w sposób konieczny i uniwersalny związane z każdym religijnym i społecznym działaniem człowieka. Te kwestie w stopniu najwyższym połączył w życiu i działaniu kardynał Wyszyński. *Homo loquens* (człowiek mówiący) i *homo religiosus* (człowiek religijny) to w Jego Osobie nierozdzielna jedność. Kardynał Stefan Wyszyński stał się jednym z największych Polaków w historii naszej Ojczyzny dzięki niezwykłemu połączeniu tych dwóch kategorii. Geniusz religijny został wzmocniony przez geniusz

jego języka. W czasie Roku Kardynała Wyszyńskiego warto zatem przyjrzeć się jego poglądom na język polski.

Stefan Wyszyński zdawał sobie sprawę z ważności języka ojczystego. Pisał o tym i mówił niejednokrotnie. Pracę nad pomnażaniem słowa traktował jako pomnożenie swojej osoby, jako wielką pomoc w doskonałym wypełnianiu powołania kapłańskiego, obowiązków biskupa i prymasa, wreszcie jako wypełnianie powinności patriotycznych wobec Ojczyzny, aby – jak pisał Norwid – przysięgi złożonej ojcom dotrzymać. Czym według tego znakomitego kapłana i Polaka jest słowo?

Najpierw język jest pierwszym i najważniejszym wyróżnikiem człowieka jako odrębnej i godnej w swych niezbywalnych prawach osoby. Z tekstów ks. kardynała można odczytać, że człowiek istnieje w języku i przez język staje się w pełni człowiekiem,

a sfera słowa obejmuje go – niczym dobra matka – przez całe życie. Podmiot mówiący, człowiek, kształtuje siebie, tworzy ludzką kulturę, zmienia świat i wspólnoty, nawiązuje kontakt z Bogiem głównie przez język. Być człowiekiem to znaczy mówić, rozmawiać z innymi, pisać, uczestniczyć w różnych ludzkich wspólnotach komunikacyjnych. Jako człowiek wierzący w Chrystusa, jako chrześcijanin ks. kardynał dobrze wiedział, że ludzki język jest bardzo ważną częścią składową religii rozumianej jako „obcowanie człowieka z tym, co święte”. Człowiek przez słowo zwraca się do Boga i podejmuje z Nim dialog, a sam Bóg objawił się ludzkości głównie przez słowo, co stanowi ogromną nobilitację ludzkiego języka. Kapłan w języku spełnia większą część swojej posługi przez słowo; naucza, sprawuje liturgię, udziela sakramentów, radzi, pociesza, upomina, wychowuje wierznych, doskonali siebie. Dla pojedynczej osoby język jest wielką wartością, bo daje jej rozmaite dobra; pomnaża osobę w poznaniu siebie, jest głównym czynnikiem poznawania świata, innych osób, wreszcie Boga, buduje jej tożsamość, świadomość osobniczego bytu, jest środkiem do pokonania samotności, jest głównym ośrodkiem myślenia, socjalizacji, ważną kategorią estetyczną i etyczną do spełniania dobrych uczynków.

Ks. kardynał był także socjologiem i z jego pism i kazań można odczytać wagę języka dla grup. Każda grupa działa w języku, to właśnie przez język w znacznym stopniu zmienia rzeczywistość i buduje kulturę. Wartość języka dla grupy jest oczywista – najdoskonalszym narzędziem działania w każdej grupie jest język ojczysty. Kwestia komunikacji językowej jest w każ-

dej grupie fundamentem fortunnego (udanego) działania. Słowa, zdania, teksty, językowe zdarzenia nie tylko opisują rzeczywistość, podają o niej ważne dla członków grupy informacje, nie tylko wyrażają nasze emocje, a także wartościowanie, ale są formą działania przez nakazy, zakazy, sprawowanie władzy, prawo, rytuały społeczne, religię, naukę, wreszcie kulturę. Kardynał wiedział doskonale, że bardzo istotna jest w grupie wspólnota komunikacyjna, ta specjalna więź wynikająca ze wspólnoty świata i języka. Rozpad grupy zaczyna się od rozpadu języka kooperacji, a biblijna metafora wieży Babel jest wciąż uniwersalna. Wspólnota się rozpada, następuje jej całkowita dezintegracja, jeśli jej członkowie nie mają wspólnego języka.

Kardynał Stefan Wyszyński urodzony w zaborze rosyjskim w roku 1901 należał do ostatniego pokolenia Polaków urodzonych w niewoli. Jego dzieciństwo i młodość przypadły na lata tuż przed I wojną światową i lata tej strasznej wojny. Pokolenie to zostało wychowane głównie przez dom rodzinny w wielkim kulcie polskości, ojczyznej historii, tradycji, literatury, języka i wiary katolickiej. Z lat dziecińczych i młodzieńczych wyniósł Stefan Wyszyński przekonanie, że język polski jest podstawowym dobrem narodu. Dla Polaków zniewolonych przez ponad stuletni okres zaborów stanowił on najważniejszy element tożsamości narodowej i narodowej kultury. Gdy brakuje ojczyzny fizycznej, nasza ojczyzna – twierdził za literaturą romantyczną – znajduje się także w polskim słowie. Każdy naród, szczególnie naród polski, całość swojej przestrzeni historycznej i kulturowej (duchowej) buduje w języku. Przez cały

wiek XIX w czasie zniewolenia narodu, w czasie powstań narodowych, w długotrwałej pracy organicznej, w czasie ogromnych wysiłków Kościoła nad podniesieniem stanu moralnego Polaków walka o niepodległą Ojczyznę to także walka o język polski. Stefan Wyszyński nabrał już w młodości przekonania, że polszczyzna sprawa w głównej mierze, że wielka kultura polska odróżnia się od innych kultur, a całość doświadczeń narodu: historycznych, religijnych, ideowych, patriotycznych, obyczajowych, związanych z nauką, procesem wychowywania młodych pokoleń, pracą, sztuką zawarta jest w języku polskim. Praca nad językiem w wymiarze narodowym, grupowym i indywidualnym przez ciągłe uczenie się, czytanie, pomnażanie wiedzy, przez uczestnictwo w życiu różnych grup, zwłaszcza religijnych stowarzyszeń, bractw to praca nad człowiekiem dla dobra całego narodu. Naród żyje tak długo, jak żyje jego język, zaś zniewolenie narodu – a doświadczał Kardynał tego zniewolenia bezpośrednio w różnych okresach życia, poczynając jeszcze od zniewolenia w zaborze rosyjskim, kolejno przez Niemców w czasie okupacji i przez długi okres zniewolenia komunistycznego w latach Polski Ludowej – odbywa się przede wszystkim przez język. Dlatego z taką mocą przeciwstawiał się propagandzie komunistycznej i zakłamaniu języka władzy komunistycznej w Polsce. Przecistawiając się propagandzie i walce ideologicznej kategorii prawdy o narodzie, o jego wielkiej historii, religijności, dążeniach do wolności, prawdy o komunistycznym zniewoleniu była nieustannie przez Prymasa eksponowana, nawet z narażeniem życia.

Mowa dziejów, mądrość poezji. *Szkice* - nowa książka prof. dra hab. Gustawa Ostasza

Zenon Ożóg

Prof. dr hab. Gustaw Ostasz, długoletni nauczyciel akademicki, znakomity uczonek-polonista, wychowawca kilku pokoleń nauczycieli języka polskiego kształcących się w Instytucie Filologii Polskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej, od 2001 r. Uniwersytetu Rzeszowskiego, niestrudzenie tworzy, prowadzi badania nad literaturą piękną, publikuje artykuły naukowe, szkice, recenzje, dzieli się na wiele sposobów swoimi przemyśleniami na temat sztuki słowa, historii, filozofii, dziedzictwa kulturowego, duchowości, które narastały przez kolejne dekady, począwszy od przełomu lat 60. i 70. minionego wieku.

Książka Gustawa Ostasza zatytułowana *Mowa dziejów, mądrość poezji. Szkice* jest 7. autorską monografią tego Autora, po m.in. bardzo istotnym, obszernym studium naukowym *W cieniu „Herostratesa”. O tradycjach*

romantyzmu w poezji polskiej lat 1914–1939 (Rzeszów 1993, 1994), inicjującym badania nad tradycjami literatury współczesnej prowadzonymi w Zakładzie Literatury Polskiej XX wieku, którym Profesor kierował w latach 2004–2010, do czasu przejścia na emeryturę; po tomach następujących: *„Przeciwko smokom, jadom, kulom...” O poezji polskiej 1939–1945* (Rzeszów 1998), *Filiacje, dialogi, spór z tradycją. Szkice o literaturze polskiej XX wieku* (Rzeszów 2001), *Imperatyw polskości. Kazimierza Wierzyńskiego „Wolność tragiczna”* (Rzeszów 2003), *„Mądrość liścia spadającego”. Drobiazgi nie tylko poetyckie* (Rzeszów 2008), *Śladami poezji czystej* (Rzeszów 2017). Ich czytelnik, którym jest nie tylko badacz literatury, ale także nauczyciel, student i każdy, kto jedynie z potrzeby ducha sięga po literaturę piękną i chce o niej więcej się dowiedzieć, wie, że domeną naukową Autora jest

historia literatury dwudziestowiecznej, opisywana i ujmowana w różnych perspektywach czasowych i kulturowych, od tradycji antycznej począwszy, przez wszystkie epoki literatury polskiej i światowej, ze szczególnym uwzględnieniem romantyzmu jako kluczowego dla europejskiej literatury i sztuki prądu, i ze szczególnym umiłowaniem romantyzmu polskiego, w którym Profesor znajdował, odsłaniał i analizował to wszystko, co ożywiało literaturę i kulturę polską w XX wieku, a co miało swoją genezę właśnie w myśli, duchowości, dokonaniach tamtej epoki, uzewnętrzonych przez romantycznych wieszczów: Adama Mickiewicza, Zygmunta Krasińskiego, Juliusza Słowackiego i Cypriana Kamila Norwida.

Tak jest i tym razem. Tom Profesora Gustawa Ostasza składa się z kilkunastu artykułów; są wśród nich szkice,

GUSTAW OSTASZ

MOWA DZIEJÓW,
MĄDROŚĆ POEZJI
Szkie

FOSZE

recenzje, studia – zawierają się w nich analizy i interpretacje pojedynczych utworów, szersze refleksje na temat dorobku wybranych autorów, omówienia istotnych dla Autora publikacji z pogranicza literatury, historii i kultury, które ukazywały się w minionych latach. Spoiwem dla całości pozostaje – jak w poprzednich publikacjach Profesora – „mowa przeszłości, rozumiana jako *magistrae vitae*”, a więc sfera tradycji, dziedzictwa, spuścizny historycznej i kulturowej obecnej, bo wciąż aktualizującej się dla wszystkich generacji drugiej połowy XX w. i przełomu tysiącleci.

Tekstem otwierającym książkę jest recenzja książki Jarosława Marka Rymkiewicza *Reytan. Upadek Polski*, będącej przykładem beletrystyki historycznej, która jako „gawęda-esej” odsłania nie tylko biografię głównego bohatera, ale także rekon-

struuje cały proces myślenia Rymkiewicza o przeszłości. To także opowieść bardzo osobista Gustawa Ostasza: „Czytając tę książkę, chyba nie od razu zdawałem sobie sprawę, że z wolna utożsamiam się z jej narracją, która konfrontuje przeróżne formy pamięci – dziś wypada mówić o nich: teksty – i zdynamizowaną fabułę Matejkowego płótna, niczym pozywanych wielokrotnie przed sąd żywych świadków niegdyśszych zdarzeń. Jako filolog nie mogę się dziwić takiemu utożsamianiu. Poznawałem prze-

cież narrację, uruchamiającą twórczy, choć gorzki dialog-spór docieklivego, umyślnie nieufnego narratora-interlokutora, z przekazami źródłowymi, a także z każdorazowym czytelnikiem; po prostu z nami, a więc i ze mną. Z grubsza rzecz biorąc, to wszystko, o czym dotąd zdołałem napomknąć, składa się na charakter tej paranaukowej opowieści, rzutuje na jej poszczególne elementy, na narratora, fabułę, na bohatera głównego, postaci drugoplanowe i epizodyczne, informację o rzeczywistości pozaliterackiej

i tak zwaną filozofię utworu". Dlatego też recenzja, która ma swoje gatunkowe dominanty, przechodzi w esej, w opowieść o książce Rymkiewicza i jej głównej postaci, i w tej samej mierze – o wydarzeniach historycznych z końca XVIII w.

W podobnej tonacji utrzymana została recenzja książki Bohdana Pocięja – znakomitego muzykologa i krytyka muzycznego, wybitnego humanisty – *Polskość Chopina*. Książka bardzo potrzebna i ważna z punktu widzenia „zamyśleń nad teraźniejszością i jej korzeniami”. W omówieniu książki Pocięja skupia się Autor na wątku równoległości (by nie rzec: tożsamości) wobec naznaczonego polsnością dzieła Chopina i arcydzieł wielkich Romaników, które w tym czasie powstawały, między innymi z *Dziadami* – częścią III, *Panem Tadeuszem* Mickiewicza, *Kordianem*, *Anhellim*, *Beniowskim*, *Królem-Duchem* Słowackiego, i które niosły ze sobą również niebywałą, skondensowaną, wzniosłą ekspresję polsności. Ten – wydawać by się mogło – odległy i historyczny już przekaz powinien być stale rodzajem duchowego testamentu, przypominanym i odnawianym jako integralna część naszej narodowej kultury i tożsamości; to znaczące przesłanie Profesora – wybrzmiewa bardzo mocno jako puenta tekstu.

Kolejne artykuły pomieszczone w książce *Mowa dziejów. Mądrość poezji* dotyczą dwóch utworów powstałych na emigracji: powieści Józefa Mackiewicza *Droga donikąd* z 1955 r. oraz wiersza Kazimierza Wierzyńskiego *Na proces moskiewski* z 1945 r. (z tomu *Krzyże i miecze*). Powieść Mackiewicza, którą Miłosz nazwał „eposem końca”, wychodzi daleko poza ramy powieści z polityką i historią na pierwszym planie. To – jak pisał noblista – „koniec Wielkiego Księstwa Litewskiego, czy też jego

resztek, tak jak dotrwały do 1939 r., koniec też Wilna jako miasta o ludności polskiej i żydowskiej. Innej niż ta powieść kroniki nie ma”. I choć doczekała się ta proza wielu analiz i interpretacji, każda nowa próba świadczy o tym, że Mackiewicz nadal niepokoi i przyciąga czytelnika i badacza.

Kazimierz Wierzyński to ulubiony poeta Gustawa Ostasza, wystarczy zaglądnąć do indeksów osobowych poprzednich jego książek, by przekonać się, że twórczość poetycka autora *Wolności tragicznej* jest od kilku dekad stale obecna w lekturze i refleksji naukowej Profesora, najpierw ta z międzywojnia, w której odnajdywał romantyczne tropy (*W cieniu „Herostratesa”*) i imperatyw polskości w *Wolności tragicznej*, a później utwory z okresu wychodźstwa i emigracji (m.in. w *Przeciw jadom...*). Ten rozproszony cykl o Wierzyńskim kontynuuje w niniejszej publikacji, przedstawiając studium analityczno-interpretacyjne wiersza *Na proces moskiewski*.

W kompozycji swojej nowej książki Autor pomyślał również o czytelniku, stąd – jak się wydaje – decyzja, by dłuższe partie o charakterze analitycznym przedzielić omówieniami wybranych przez siebie opracowań naukowych. W tej części znalazły się dwie recenzje – pierwsza poświęcona tomowi autorstwa znakomitego bibliologa, biografisty, historyka literatury profesora Wojciecha Jerzego Podgórskiego *Emigracja walczących. Wokół polsko-szkocko-angielskich powiązań kulturalnych wojennych i powojennych* – imponująca walorami poznawczymi i źródłowymi monografia prezentująca działalność żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych, ale także cywilów, którzy znaleźli się w Wielkiej Brytanii w latach wojny i po jej zakończeniu i przybliżająca życie codzienne polskiej emigracji w takich ośrodkach, jak Londyn, Glasgow czy Edynburg.

Druga książka, która stała się pretekstem do jej przedstawienia, to opracowanie *Rosja i Rosjanie w XX stuleciu w świetle objawień fatimskich* ks. prof. Józefa Mandziuka, historyka Kościoła, autora m.in. monumentalnej, kilkutomowej monografii *Historia Kościoła katolickiego na Śląsku*. Książka *Rosja i Rosjanie...* nie jest lekturą łatwą w odbiorze – co podkreśla Gustaw Ostasz – gdy przedmiotem opowieści staje się konfrontacja wydarzeń historycznych i „duchowo-teologicznej semantyki objawień fatimskich”; cała bowiem rzecz rozgrywa się na pograniczu historii współczesnej Rosji, ale także teologii, w szczególności mariologii i teologii biblijnej.

Korpus kolejny, który można wydzielić w książce Gustawa Ostasza, stanowią teksty poświęcone twórcom związanych z Podkarpaciem, jak ojciec Cherubin Pająk – bernardyn, muzykolog, poeta, autor kilkunastu zbiorów wierszy, modlitw i rozważań teologicznych, Mieczysław A. Łyp – redaktor, wydawca, fotografik, poeta, Anna Oliwińska-Wacko – polonistka czynna zawodowo jako nauczycielka języka polskiego, pasjonatka historii Cudca, Andrzej Szypuła – muzykolog i dyrygent, współtwórca, redaktor i wydawca pisma „Kamerton”, prezes Rzeszowskiego Towarzystwa Muzycznego, założyciel Towarzystwa im. Zygmunta Mycielskiego w Wiśniowej, poeta i felietonista. Jedynym wyjątkiem w tym szeregu poetów jest krajan i kolega Gustawa Ostasza z ławy szkolnej liceum w Józefowie – Rudolf Tadeusz Czerniak. Pierwszemu z wymienionych poświęcił obszernie, przeglądowe studium *Poeta bernardyn Cherubin (Julian) Pająk z rozdziałami: Późny debiut, Psalmi i pieśni o Ziemi Świętej, Wiersze sandomierskie, Dyskurs z legendą świętego Franciszka oraz Bernardyna modlitwy ciche i repliki wierszem*. Poezja ojca Cherubina została odkryta dość szybko po jego debiucie lirycznym w 1993 r.,

a jego biografia i twórczość doczekały się ujęcia monograficznego zredagowanego przez Gustawa Ostasza *Ojciec Cherubin, duszpasterz, muzyk, poeta* (2011). Studium włączone do książki to dowód na to, że i do tych wierszy uczony lubi powracać w lekturze i refleksji naukowej, którą uzupełnia nowym spojrzeniem i dodaje w niej nowe wątki badawcze.

Szkic *Pisarstwo „z potrzeby serca”* to prezentacja nieznanego szerzej twórcy wywodzącego się z Roztocza – Rudolfa Czerniaka. Składa się na ów szkic przypomnienie nietuzinkowej biografii twórcy, którą Gustaw Ostasz referuje ze swadą i znajomością kontekstów, oraz z omówienia opublikowanych utworów tego samorodnego pisarza; są to próby literackie, paranaukowe, ikonograficzne, np. katalogi z wystaw.

Przekrojowy charakter mają także artykuły: *Spotkania z twórczością Mieczysława A. Łypa* (w konstrukcji swojej składa się ze „spotkań” z tą twórczością – pierwszego: *Ulotne piękno życia i dialogi ze sztuką*, drugiego – *Krajobrazy pamięci* i trzeciego – *Mowa wiązana jako autoportret*) oraz Anny Oliwińskiej – *Poezja „wszędzie, na wyciągnięcie ręki”*. Są to ważne publikacje, bo wprowadzają do naukowego obiegu rzeczową analizę liryki twórców mniej znanych. W poezji M. Łypa Gustaw Ostasz wśród cech dominujących dostrzega „inkrustację światów wewnątrznych tekstów napomknieniami o twórcach sztuk przeróżnych” – wielkich, ale i tych nieznanach, bo lokalnych poetów, malarzy, rzeźbiarzy, kompozytorów i muzyków; „korespondencję sztuk”, która nasyci migotliwą semantykę tekstów; wątki autobiograficzne z powrotami do „kraju lat dziecińczych” i patronat Juliana Przybosi (Rozmowy z Julianem Przybosiem).

Z kolei w poezji Oliwińskiej-Wacko fascynuje Autora naznaczenie świata

wewnętrznego „sygnałami spraw niby prostych, ale niezwykle ważnych”, i zgoda na „odwieczną codzienność” narratorki lirycznej – religijnej, uduchowionej, „czułej na metafizykę”; ożywienie motywu Matki (*Słowa dla Matki*) w wielu wymiarach i rozgąłzieniach i innych motywów o proveniencji biblijnej; nawiązania do tradycji odległej – poezji baroku i bliższej – tradycji młodopolskiej.

Podobnemu urokowi poddaje się Autor, gdy sięga po zbiory liryczne Andrzeja Szypuły. W tomie *Białe tulipany* (2015) dostrzega wiersze „subtelne, zharmonizowane w sferach obrazowania, refleksji, brzmień”, akcentuje także ich swoistość, za każdym razem rzeczywistą czasoprzestrzeń. To oryginalne „impresje egzystencjalno-modlitewne”, kontynuujące tradycje dobrej poezji, w której mieści szerokie doświadczenie egzystencjalne człowieka, to wreszcie walory stylizacyjne i eufoniczne.

Ostatnim rozdziałem książki Gustawa Ostasza jest esej, który zawiera nie tyle podsumowanie całego tomu, ile bardzo osobiste przemyślenia odnoszące się do powołania realizowanego przez filologa-historyka literatury nauczyciela-wychowawcy. *Apologia kulturowych fundamentów edukacji* to nic innego jak wiarygodne przesłanie Autora, który w tych rolach się spełniał od czasu swoich studiów. Mowa jest w tym eseju o sprawach podstawowych: że nauczyciela-historyka literatury powinna określać „duchowa strona jego profesji, nieodległa od filozofii rozumianej jako miłość mądrości”; że jest kojarzony z tym, kto „obarczony jest obowiązkiem przekazu młodym ludziom duchowych imponderabiliów, które tkwią w sztuce naszego kręgu kulturowego”; że jest „strażnikiem wartości prymarnych” i „wdraża w życie kulturowy nakaz nieustannego kształcenia i samokształcenia”; to ktoś, kto

„darzy szacunkiem uczniów/studentów”, a „posażny w empatię, powołany do zawodu – ceni szkołę w jej różnych aspektach i wymiarach”. Wnioski, jakie Autor wyprowadza z obserwacji dzisiejszego szkolnictwa brzmią pesymistycznie. Zawód nauczyciela pozbawiony został statusu wolnego zawodu, szkoła nie bierze na siebie zadań maksymalistycznych, a permanentne reformy przyczyniają się do destrukcji szkolnictwa. Zagubione gdzieś zostało pojęcie „sumienie”, a wrażliwość moralna „zdaje się gasnąć na wszystkich szczeblach edukacji”. Przypomina równocześnie, że jedyną drogą naprawy może stać się powrót do wartości niezbywalnych, zakorzenionych głęboko w tradycji judeochrześcijańskiej; że współczesny nauczyciel powinien być wierny swemu powołaniu, „wewnątrzsterowny”, mieć czułe sumienie, szanować prawdę, bo jest ona – cytuje tu Profesor poglądy na temat fundamentalnych wartości moralnych niemieckiego filozofa i teologa D. von Hildebranda – „podstawą życia społecznego”. Patronem w tym nurcie refleksji staje się także Norwid z nakazem, imperatywem „nieprzerwanego wychowania i samowychowania”, bo – O! nie skończona jeszcze Dziejów praca, Nie-prze-palony jeszcze glob, Sumieniem!

Nowa publikacja prof. dra hab. Gustawa Ostasza jest zbiorem bardzo ciekawych poznawczo i inspirujących artykułów naukowych, szkiców i recenzji. Powinna znaleźć swoich czytelników wśród badaczy zajmujących się literaturą piękną i jej tradycjami, z pewnością sięgną po nią także nauczyciele-poloniści i studenci.

Gustaw Ostasz, *Mowa dziejów, mądrość poezji. Szkice*, Wydawnictwo Oświatowe FOSZE, Rzeszów 2020, 152 ss.

Wydawnictwo UR poleca

Magdalena Żardecka, *Pamięć i zapomnienie. Filozoficzny dyskurs o sile i słabości pamięci indywidualnej i zbiorowej*,

ISBN: 978-83-7996-813-8, 2020, s. 670, format B5, oprawa broszurowa

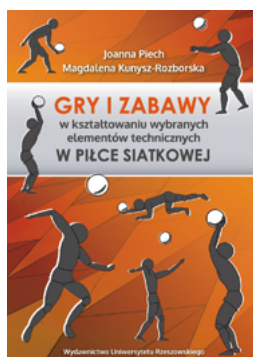
Monografia stanowi syntetyczno-historyczne opracowanie kwestii pamięci i zapomnienia w dziejach filozofii i myśli społecznej. W swojej pracy autorka zebrała ogrom teoretycznych wątków rozproszonych w różnych dziełach filozoficznych od starożytności począwszy, a na myśli współczesnej skończywszy. Magdalena Żardecka podejmuje próbę systematycznej analizy związków pamięci i zapomnienia z tożsamością indywidualną i zbiorową, z moralnością, twórczością artystyczną, życiem społecznym i politycznym. Po lekturze publikacji czytelnik uzyskuje nie tylko olbrzymią ilość informacji na temat minionych koncepcji pamięci, lecz także – dzięki umiejętnej i trafnej selekcji autorów wybranych do analizy – odnajduje istotną ciągłość rozwiązań problemu pamięci formułowanych w dziejach myśli zachodniej. Praca omawia również podstawowe patologie pamięci dające o sobie znać w życiu jednostek i społeczeństw oraz najważniejsze sposoby ratowania pamięci przed zgubnymi skutkami jej niedomiaru i nadmiaru.

Karol Bajda, *Prawno-kryminalistyczna problematyka chuligaństwa stadionowego*,

ISBN: 978-83-7996-8087-4, 2020, s. 310, format A5, oprawa broszurowa

Książka Karola Bajdy przedstawia studium prawno-kryminalistycznej problematyki chuligaństwa stadionowego. Praca składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy rozdział odwołuje się do historii chuligaństwa stadionowego od czasów starożytnych do najnowszych. Autor analizuje regulacje prawne na szczeblu europejskim i krajowym oraz przepisy dyscyplinarne Polskiego Związku Piłki Nożnej. Rozdział drugi zawiera szczegółowe omówienie zachowań środowiska chuliganów stadionowych, a więc rozpoznanie metod i form zachowań awanturniczych, agresywnych, często przestępczych, na terenach stadionów, jak i poza nimi. Kolejne trzy rozdziały pracy stanowią rozważania z zakresu kryminalistycznej funkcji: wykrywczej, dowodowej i zapobiegawczej w relacji do problemu chuligaństwa stadionowego. Wielkim walorem monografii jest bogactwo, a zarazem różnorodność wykorzystanych materiałów źródłowych z literatury i Internetu oraz kompleksowy przegląd aktów prawnych i orzeczeń.

Joanna Piech, Magdalena Kunysz-Rozborska, *Gry i zabawy w kształtowaniu wybranych elementów technicznych w piłce siatkowej*,

ISBN: 978-83-7996-797-1, 2020, s. 88, format B5, oprawa broszurowa

Gry i zabawy ruchowe są nieodłączną częścią życia człowieka, nie tylko uczą umiejętności ruchowych. Korzystnie wpływają na rozwój umysłowy dzieci i młodzieży oraz na kształtowanie ich woli i charakteru. Podręcznik zawiera znane z literatury gry i zabawy oraz zmodyfikowane ich wersje, które mogą być wykorzystane zarówno w trakcie lekcji wychowania fizycznego, zajęć treningowych z piłki siatkowej, jak i podczas ćwiczenia określonych sprawności technicznych. Zastosowanie gier i zabaw w procesie nauczania w piłce siatkowej może stać się doskonałym narzędziem do zapoznania dziecka z techniką i taktyką gry w piłkę siatkową. Autorki publikacji pogrupowały gry i zabawy pod kątem doskonalenia wybranych elementów technicznych piłki siatkowej. Przyporządkowane do poszczególnych rozdziałów gry i zabawy mogą być wykorzystane w procesie nauczania i rozwijania również innych umiejętności technicznych.

Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Żydzi w kulturze muzycznej Galicji”

Jolanta Wąsacz-Krztoń

Aleksander Hertz napisał, „że żadna grupa etniczna, żadna grupa kastowa nie mogła się wykazać taką liczbą tak znakomitych jednostek, jakie wyszły z jej środowiska i zdobyły sobie rozgłos na całym świecie jak Żydzi. Od końca wieku XIX we wszystkich dziedzinach życia cywilizacji euroamerykańskiej pełno było znakomitych nazwisk żydowskich” (A. Hertz, *Żydzi w kulturze polskiej*, Warszawa 2003). W grupie tej niewątpliwie nie brakowało artystów-muzyków. Niestety nazwiska wielu z nich pozostają dziś poza kartami encyklopedii, słowników czy leksykonów muzycznych i teatralnych. Chcąc ratować pamięć o nich, zarówno naukowcy, jak i artyści podejmują od lat działania zmierzające do przypomnienia i utrwalenia wkładu, jaki twórcy pochodzenia żydowskiego wnieśli w rozwój kultury polskiej. W obszar tych działań wpisuje się także **program badawczy „Żydzi w kulturze muzycznej Galicji”, autorstwa dr hab. prof. UR Ewy Nideckiej (Instytut Muzyki), realizowany w ramach grantu MNiSW „Doskonała nauka”.**

Nadrzędnym celem projektu jest ocalenie od zapomnienia artystów, kompozytorów, muzyków pochodzenia żydowskiego oraz ich wkładu w rozwój kultury muzycznej Lwowa i innych ośrodków Galicji. Jednym z elementów realizowanego grantu była Międzyna-

rodowa Konferencja Naukowa, która odbyła się w Instytucie Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego w dniach 27–28 października 2020 r. **Patronat honorowy nad konferencją objęli JM Rektor UR prof. dr hab. Sylwester Czopek oraz Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN.**

Główne obszary tematyczne konferencji koncentrowały się wokół następujących zagadnień:

- znani i nieznani artyści, muzycy, kompozytorzy, muzykologzy i pedagogzy pochodzenia żydowskiego Galicji;

- artyści, muzycy, kompozytorzy pochodzenia żydowskiego z Galicji na światowych estradach muzycznych;

- działalność instytucji i organizacji żydowskich na rzecz kultury muzycznej Galicji.

W ciągu dwóch dni wysłuchano szesnastu referatów naukowców z Uniwersytetów: Warszawskiego, Wrocławskiego, Jagiellońskiego, Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie, Rzeszowskiego, Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina, filia

w Białymstoku, Akademii Muzycznej we Wrocławiu oraz Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie. Z racji obostrzeń związanych z pandemią Covid-19 większość wystąpień miała charakter zdalny, ale nie zabrakło wykładów przedstawionych w formie tradycyjnej.

Referaty wygłosili: dr hab. Walentyna Węgrzyn-Klisowska, dr hab. Anna Pachowicz, dr hab. Joanna Cieslik-Klauza, dr hab. Joanna Miklaszewska, dr hab. Ewa Nidecka, dr hab. Tomasz Baranowski, dr Anna Smywińska-Pohl, dr Ewa Fedyczkowska, dr Jolanta Wąsacz-Krztoń, dr Sylwia Jakubczyk-Ślęczka, dr Karol Rzepecki, mgr Iwona A. Siedlaczek, mgr Agnieszka Jeż, mgr Michał Klubiński, mgr Adrian Talarek.

Uczestnicy konferencji podjęli próbę charakterystyki szerokiego spektrum działalności wybitnych artystów-muzyków pochodzenia żydowskiego, którzy wnieśli istotny wkład nie tylko w rozwój kultury muzycznej Galicji, ale i muzyki europejskiej, a nawet światowej. Przypomniano nazwiska Jerzego Gerta, aranżera i dyrygenta, Stefana Askenazego, wybitnego pianisty i pedagoga, Ignacego Friedmana, pianisty, kompozytora i pedagoga, Hermana Hornera, wybitnego śpiewaka bas-barytona. Podjęto próbę szkiców biograficznych Teresy Arklowej, śpiewaczki lwowskiej występującej na estradach całej Europy, a nawet Ameryki Południowej, Józefa Wieniawskiego, pianisty i kompozytora, Mieczysława Horszowskiego, pianisty-wirtuoza i ambasadora kultury muzycznej przełomu epok. Ponadto przedstawiono rozważania na temat skrzypka i filozofa Adolfa Bilinga, muzycznej rodziny Wolfsthalów, wirtuoza gry na ksylofonie Michała Josifa Guzikowa.

Z wielką uwagą wysłuchano referatu o złotych latach filmu żydowskiego w Polsce oraz o syjonistycznym ruchu młodzieżowym „Akiba”, aktywnym w dwudziestolecie międzywojennym. W kręgu podjętej tematyki znalazł się także wykład *Metafizyka żydowskich skrzypiec w kulturze nie tylko Galicji*. Jeden z prelegentów przybliżył zapomnianych artystów związanych z kulturą muzyczną XIX-wiecznego Lwowa. Na konferencji nie zabrakło również wspomnień, poświęcono je Michałowi Bristigerowi i Antoniemu Buchnerowi, redaktorom czasopisma „Muzykalia/Judaica”.

Gościem honorowym konferencji była prof. Halina Goldberg z Indiana University-Bloomington. W pierwszym dniu konferencji pani Profesor przedstawiła niezwykle emocjonujący wykład pt. *Wygnani mistrzowie i panteon w cieniu: rozważania nad miejscem Żydów w historii muzyki polskiej*. Jego tematyka obejmowała wstydliwe karty historii Polski związane z szeregiem pomijanych milczeniem polskich kompozytorów żydowskiego pochodzenia. Jednym z wielu, którym poświęciła uwagę prof. Goldberg, był Aleksander Tansman,

urodzony w Łodzi kompozytor, pianista-wirtuoz i dyrygent. Twórca ten zrobił na zachodzie Europy oszałamiającą karierę kompozytorską, przyjaźnił się z najwybitniejszymi kompozytorami swojego czasu (I. Strawieńskim, M. Ravelem), najznamienitsi wirtuozi zabiegali o jego kompozycje. Jednak ani jego, ani wielu innych pokolenie Polaków drugiej połowy XX w. nie miało okazji poznać. Goldberg jako mieszkanka Łodzi, studiująca muzykę, notabene sąsiadująca z rodziną Tansmanów, o jego istnieniu dowiedziała się dopiero w 2003 r., kiedy była już profesorem muzykologii na jednym z amerykańskich uniwersytetów.

Podczas swojego wykładu Profesor Goldberg postawiła wiele ciekawych tez. Pojawiły się także liczne zapytania dotyczące choćby roli krytyków muzycznych i naukowców w kształtowaniu dziedzictwa pozostawionego przez muzyków. Padło pytanie o to, czyją pamięć pielęgnujemy i dlaczego; kto trafia do kanonu wybitnych kompozytorów polskich, jakie uprzedzenia stały za kryteriami dokonywanymi w przeszłości. Te i inne kwestie połączone z wątkami osobistymi znalazły odniesienia do czasów współczesnych, które w opinii Goldberg w dalszym ciągu pozostają pod znakiem uprzedzeń. Warto podkreślić, że wykład prof. Goldberg przybliżył mało znane bądź nieznanne fakty dotyczące spuścizny Żydów polskich w dziedzinie muzyki i co niezwykle istotne, zwrócił uwagę na powiązane z tym zagadnieniem skomplikowane problemy terminologiczno-tożsamościowe.

Dopełnieniem konferencji był koncert muzyki żydowskiej, który odbył się w Sali Koncertowej Instytutu Muzyki i transmitowany był on-line dla wszystkich uczestników konferencji oraz miłośników muzyki. W wykonaniu **pianistki Magdaleny Prejsnar-Wąsacz i Macieja Gallasa (tenor)** zabrzmiały po raz pierwszy utwory fortepianowe Juliusza Wolfsohna oraz pieśni Krzysztofa Kostrzewy do słów żydowskiego poety Paula Celana.

Konferencja była okazją do wymaniani sądów i opinii o wkładzie Żydów w rozwój kultury muzycznej Galicji. Z pewnością wpisała się w nurt relatywizmu kulturowego podkreślającego kształtowanie tolerancji, poszanowanie dla tradycji innych kultur, co jest niezwykle ważne dla budowania świadomego społeczeństwa w czasach współczesnych. Wygłaszane referaty stały się kanwą do żywej dyskusji, która wyznaczyła nowe kierunki i perspektywy badawcze.

Zwieńczeniem projektu, który ma wydźwięk międzynarodowy, regionalny i lokalny, będzie publikacja poświęcona roli i znaczeniu artystów pochodzenia żydowskiego w kulturze muzycznej Galicji.

Koncert muzyki żydowskiej

Krzysztof Kostrzewa

W ramach Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Żydzi w kulturze muzycznej Galicji”, która miała miejsce w Instytucie Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego 27 października 2020 r., odbył się koncert muzyki żydowskiej. W pierwszej części koncertu zaprezentowane zostały *Trzy pieśni do słów Paula Celana* (2020) Krzysztofa Kostrzewy – było to prawykonanie. Wykonawcami byli: dr hab. prof. UR Maciej Gallas – tenor oraz dr hab. prof. UR Magdalena Prejsnar-Wąsacz – fortepian. Kompozytor i wykonawcy są pracownikami Instytutu Muzyki. Słowo wstępne wygłosiła dr Sylwia Jakubczyk-Słęczka. Przed każdą z trzech pieśni dr hab. prof. UR Krzysztof Kostrzewa recytował poszczególne wiersze w tłumaczeniach polskich poetów – Ryszarda Krynickiego, Stanisława Barańczaka i Feliksa Przybyłaka. W drugiej części koncertu Magdalena Prejsnar-Wąsacz wykonała *Parafrazy* na temat dawnych melodii żydowskich Juliusza Wolfsohna. *Trzy pieśni do słów Paula Celana* Krzysztofa Kostrzewy wpisują się w bogatą już literaturę dzieł muzycznych inspirowanych poezją Paula Celana, żydowskiego poety piszącego po niemiecku. Utwory muzyczne z tekstem Celana pisali m.in. Heinz Holliger, Harrison Birtwhistle czy Florian Dąbrowski.

Paul Celan urodził się w Czerniowcach w Rumunii w 1920 r., zmarł w Paryżu w 1970 (w tym roku mija więc 100 lat od jego urodzin i 50 lat od jego śmierci). Jego koleje losu naznaczyła druga wojna światowa – w chwili jej wybuchu Celan miał 19 lat. Rodzice Paula zginęli z rąk niemieckich nazistów, on sam ocalał z Zagłady. Po wojnie mieszkał przez kilka lat w Bukareszcie, by w 1948 r. przez Wiedeń dotrzeć do Paryża, gdzie pozostał do końca życia. Adorno powiedział, że po Auschwitz nie da się pisać wierszy, a jednak Celan udowodnił, że jest to możliwe. Pisał w cieniu doświadczenia Zagłady, ale wątki biograficzne potrafił połączyć z ogólnoludzkim, a nawet i ponadludzkim odczuwaniem świata. Paul Celan zaliczany jest do największych poetów XX w.

Trzy pieśni do słów Paula Celana Krzysztofa Kostrzewy są utrzymane w stylistyce późnoromantycznej, odznaczają się tonalną harmoniką, niekiedy wzbogaconą atonalnymi dodatkami. Wykazują też cechy orientalne w wyniku użycia w melodii charakterystycznego interwału sekundy zwiększonej.

W pierwszej pieśni wykorzystany został wiersz *Psalm* pochodzący z tomu *Die Niemandrose* [Róża niczyja] z późnego okresu twórczości Celana (opublikowany w 1963). Odnajdujemy w nim aluzję do przekonania wielu Żydów, jakoby Bóg nie istniał, albo co najmniej na jakiś czas zawiesił swoje istnienie, bo w przeciwnym wypadku nie dopuściłby do Holokaustu. Wiersz otwiera pełen zwątpienia wers (tłumaczenie Stanisław Barańczak):

*Nikt nas na nowo z ziemi i gliny nie lepi,
/ nikt już naszego prochu nie zaklina /
Nikt.*

W słowach tych pobrzmiwają wątki biblijnego opisu stworzenia człowieka zawartego w Księdze Rodzaju, albo też reminiscencje z Księgi Ezechiela – opis Doliny wysychłych kości, które ożywił Bóg. Jednak w wierszu Celana wyrażone jest pełne rozpaczliwe przekonanie, że żadnego ożywienia nie ma

i nie będzie. Muzyka w tym miejscu podkreśla nastrój zwątpienia poprzez opadający kierunek linii melodycznej w tonacji e-moll. Dalej następuje hymn pochwalny pełen cynizmu:

*Bądź pozdrowiony, Nikt / Tobie gwoli
pragniemy / rozkwitać. / Tobie / wbrew.*

A więc: bunt. Podmiot liryczny zdaje się mówić: nie ma Boga, jesteśmy pozostawieni samym sobie, a skoro tak jest, to będziemy żyć, rozwijać się i kwitnąć bez Ciebie lub nawet wbrew Tobie! Muzyka w tym miejscu najpierw podkreśla uroczysty charakter hymnu (wznoszący kierunek melodii w tonacji G-dur), a następnie uwydatnia zbuntowany charakter wypowiedzi podmiotu lirycznego poprzez bardzo głośne, długo trwające atonalne, dysonansowe dźwięki w skrajnych rejestrach. W taki sposób też kończy się ta pieśń – atonalnym współbrzmieniem klasteru w fortepianie.

W drugiej pieśni kompozytor wykorzystał wiersz *Andenken* [Wspomnienie], pochodzący z tomu *Von Schelle zu Schwelle* [Od progu do progu] z roku 1955. Wiersz ten, najkrótszy z wszystkich trzech, przytoczony jest poniżej w całości, w tłumaczeniu Ryszarda Krynickiego:

*Nakarmione figami niech będzie serce
/ by wspomniła godzina / migdałowe
oczy umarłych. / Nakarmione figami.*

*Strome, w odbłasku morza, / rozbite /
czoła, / siostry raf.*

*I pomnożone o twe białe włosy / runo /
letniej chmury.*

Wiersz *Andenken* to wzmianka o zmarłych, ale pozbawione oskarżenia, krzyku. Na początku wiersza namalowany jest pogodny pejzaż:

*Nakarmione figami niech będzie serce /
by wspomniła godzina*

Początkowo nic nie zapowiada dramatycznego tonu. Zjawia się on w trzecim wersie pierwszej strofy wiersza:

*migdałowe oczy umarłych. / Nakarmione
figami.*

W drugiej strofie obraz staje się drastyczny, wręcz makabryczny:
rozbite / czoła, / siostry raf.

Celan usiłuje bolesną przeszłość wspominać bez krzyku, bez oskarżenia, bez wskazywania winnych – jak o tym świadczy pogodny ton na początku wiersza. Ten zamiar jednak nie do końca udaje i stąd nagle zjawiające się słowa mówiące o śmierci i okrucieństwie – *migdałowe oczy umarłych* oraz *rozbite czoła*. Mimo to pogodny, impresjonistycznie namalowany obraz z początku wiersza dominuje zarówno u Celana, jak i w pieśni Kostrzewy. Może dlatego, że człowiek przyrównany jest do przyrody, staje się jej częścią.

Pieśń *Andenken* poprzedzona jest jakby mottem – fragmentem 30. *Sonaty E-dur* Beethovena. Jest to początek tematu wariacji z III części *Sonaty*. Muzyka Beethovena symbolizuje tutaj kulturę niemiecką. Niemcy są przedstawione jako naród pełen sił kreatywnych, budujących, pełen potęgi ducha, ale i – niestety – naród, który potrafił systematycznie i konsekwentnie niszczyć. Cytat z Beethovena symbolizuje więc spojrzenie na kreatywny naród filozofów, poetów i kompozytorów od tej dobrej strony. Z drugiej strony wiadomo, że nazisci nie byli przybyszami z Marsa, lecz z Niemiec (choć istotnie mieli coś z Marsa – boga wojny w mitologii rzymskiej). W wierszu *Andenken* Celan wprawdzie nie pisze o niemieckiej winie, jednak uczynił to we wcześniejszym wierszu, w słynnej *Fudze śmierci* (w tomie *Mohn und Gedächtnis* – „Mak i pamięć” z roku 1952):

Śmierć jest mistrzem z Niemiec

Jej oko jest niebieskie.

Całą pieśń, utrzymaną w tonacji E-dur, zachowany jest pogodny nastrój, wzmocniony cytatem z Beethovena w tej samej tonacji. Cytatem idyllicznym, gdyż temat wariacji ewokuje czyste apollinijskie piękno. Wydaje się, że zachowanie pogodnego tonu w całej pieśni staje się jeszcze bardziej oskarżycielskie, niż gdyby zostały użyte awangardowe środki. W tej pieśni Kostrzewa zachowuje pełen dystans wobec makabrycznych treści. I tylko

opadający kierunek melodii sugeruje, że coś jest nie tak, że wydźwięk całości daleki jest od idylli.

Do trzeciej pieśni kompozytor wybrał wiersz *Die Pole* [Bieguny], pochodzący z tomu *Zeitgehöft* [Siedziba czasu], opublikowanego w 1976 r., już po śmierci Celana. *Die Pole* to erotyk zmieszany z elementami eschatologii. Rozpoczyna się od dramatycznego zmagania:

Bieguny / są w nas / nie do zdobycia / na jawie, / śpimy ku tamtej stronie, ku Bramie / Miłosierdzia.

Muzyka w tym miejscu jest gęsta, nasycona – pochod akordów zmniejszonych po skali arabsko-perskiej.

Najważniejsze w całym wierszu jest zdanie: *powiedz, że Jeruzalem jest*. W pieśni jest ono powtórzone trzykrotnie, najpierw pnąc się w górę po skali całotonowej, osiągając najwyższy rejestr – pół tonu niżej od górnego c, następnie opracowane melizmatycznie w sposób przypominający śpiew kantora w synagodze. Można to zrozumieć tak, że jeśli Jeruzolima istnieje, to jest też nadzieja – ale ma to powiedzieć ona – partnerka podmiotu lirycznego. A jeśli ona to powie, to on też uzna to za swoje – taką interpretację można przyjąć, wszak podmiot liryczny stwierdza:

powiedz, jakbym był nią / twoją bielą, / a ty jakby / mą.

W zakończeniu wiersza, który rozpoczyna się od dramatycznego zmagania, przychodzi spokój, wytchnienie, jakie daje modlitwa, ale i sen:

rozwijam ciebie, na zawsze, / umadlasz, układasz / nas na wolność.

W niemieckim oryginale jest tu gra słów *du betest, du bettest* [modlisz się, układasz do snu (lub: ścielisz łóżko)]. W tym miejscu nastroj muzyki nagle się uspokaja i tak kończy się ta pieśń i zarazem cały trzyczęściowy cykl – uroczystym akordem D-dur, poprzedzonym kilkoma tonalnymi akordami. Zmagania podmiotu lirycznego znajdują swoje odzwierciedlenie w warstwie harmonicznnej pieśni: od skali arabsko-perskiej poprzez całoto-

nową aż do tonalności, która wyraża ukojenie i nadzieję. I tak oto w *Trzech pieśniach do słów Paula Celana* przechodzimy od zwątpienia do nadziei.

Maciej Gallas i Magdalena Prejsnar-Wąsacz, wspólnie muzykując, wykonali *Pieśni* Kostrzewy niezwykle sugestywnie, wydobyli różnorodne nastroje tej muzyki.

W drugiej części koncertu Magdalena Prejsnar-Wąsacz wykonała na fortepianie *Parafrazy* na temat dawnych melodii żydowskich Juliusza Wolfsohna. Były to cztery utwory z trzeciego zeszytu *Parafraz*:

- 1/ *Szluf main Tochter* [Śpij, moja córko]
- 2/ *Lomir sech iberbeten* [Pogódźmy się]
- 3/ *A Maidele in die Joren* [Starzejąca się dziewczyna]
- 4/ *S'is nito kein Nechten* [Nie ma żadnego wczoraj].

Juliusz Wolfsohn, Żyd urodzony w Warszawie w 1880 r. w zaborze rosyjskim, zmarł w 1944 w Nowym Jorku; pianista, kompozytor i dziennikarz muzyczny. Studiował grę na fortepianie w Warszawie, Moskwie oraz w Wiedniu. Był jednym z pierwszych kompozytorów, który wykorzystał folklor żydowski i przekuł go w wysokiej klasy artystyczne

utwory muzyczne. Do roku 1920 Wolfsohn stworzył 12 parafraz, zebranych w 3 zeszytach wydanych przez Universal Edition oraz *Rapsodię żydowską* na fortepian. Utwory te porównywane są do *Rapsodii węgierskich* F. Liszta – jest to folklor przełożony na fortepian w wirtuozowskim stylu.

Magdalena Prejsnar-Wąsacz znakomicie wykonała wirtuozowskie *Parafrazy* Wolfsohna, wyraziście artykułując zawarte w nich melodie żydowskie. Nieśkazitelną techniką pianistki i wspaniałą, szlachetnym dźwiękiem sprawiły słuchaczom wyborną ucztę muzyczną.

Nieliczna publiczność, wśród której była dr hab. prof. UR Ewa Nidecka, organizator konferencji i koncertu, dr Sylwia Jakubczyk-Ślęczka oraz dr hab. prof. UR Krzysztof Kostrzewa, nagrodziła wykonawców gorącymi brawami. Należy tylko wyrazić żal, że z powodu pandemii koronawirusa koncert odbył się bez większej publiczności. Być może, gdy minie pandemia, uda się koncert powtórzyć, aby rzeszowscy słuchacze mogli się zapoznać z rzadko wykonywanym repertuarem.

Osiągnięcia Zakładu Psychiatrii, Instytutu Nauk Medycznych, KNM UR oraz Studenckiego Koła Naukowego Psychiatrii w roku pandemii COVID-19 – podsumowanie 2020 r.

Screening for Autism Spectrum Disorder in Females with Polish Social Communication Questionnaire, SCQ – the Importance of Sex-Specific Formulated Questions for Patients/Caregivers

Agnieszka Rynkiewicz^{1, 2}, Magdalena Karwowska¹, Anna Kozak¹, Daria Bernaciak¹ and Magdalena Szura¹

Konferencja INSAR (ang. International Society for Autism Research – pol. Międzynarodowe Towarzystwo Badań Naukowych Autyzmu) jest największym, corocznym spotkaniem świata nauki, podczas którego przedstawiane są wyniki najnowszych badań z obszaru zaburzeń ze spektrum autyzmu (ASD).

Na tegorocznym wydarzeniu została zaprezentowana praca dr n. med. Agnieszki Rynkiewicz wraz ze Studenckim Kołem Naukowym Psychiatrii pt. *Screening for Autism Spectrum Disorder in Females with Polish Social Communication Questionnaire, SCQ – the Importance of Sex-Specific Formulated Questions for Patients/Caregivers*. Jedną ze współauterek, studentka kierunku lekarskiego UR – pani Magda-

lena Szura, otrzymała nagrodę Diversity Travel Award za swoje dotychczasowe osiągnięcia i pracę na rzecz promowania wiedzy o autyzmie.

W związku z pandemią COVID-19 konferencja INSAR 2020 zaplanowana na maj 2020 w Centrum Kongresowym Stanu Washington w Seattle w USA odbyła się w czerwcu 2020 w formie zdalnej – INSAR Virtual Meeting. Krótki opis aktualnej pracy badawczej w Zakładzie Psychiatrii, INM, KNM UR:

Nowe narzędzie BOSA (Brief Observation of Symptoms of Autism) w diagnostyce zaburzeń ze spektrum autyzmu (ASD) w dobie pandemii COVID-19

Agnieszka Rynkiewicz¹, Magdalena Szura²

¹Zakład Psychiatrii, Instytut Nauk Medycznych, Kolegium Nauk Medycznych UR

²Studenckie Koło Naukowe Psychiatrii UR

Pandemia COVID-19 postawiła nowe wyzwania przed światowym systemem opieki zdrowotnej. Doprowadziła do zmian, wymuszając nowe działania, m.in. rozwój telemedycyny. Stworzyła nowe wyzwania, ale i unikalne korzyści płynące z pracy w formie zdalnej. Prowadzenie jednak diagnostyki pacjentów z podejrzeniem zaburzenia ze spektrum autyzmu (ASD) zarówno za pomocą telemedycyny, jak również wówczas, gdy diagnosta, pacjent lub rodzic zmuszeni są zakładać maski ochronne lub przyłbice, jest szczególnie trudne, a czasem po prostu niemożliwe. Badanie, które uznawane jest za złoty standard diagnozy autyzmu, *ADOS-2 Protokół obserwacji do diagnozowania zaburzeń ze spektrum autyzmu* (Lord et al. 1999, 2012), jest w takiej sytuacji niemiernodajne.

BOSA (Brief Observation of Symptoms of Autism) jako nowe narzędzie diagnostyczne zostało stworzone przez dr Catherine Lord i wsp. (2020) jako odpowiedź na brak możliwości rzetelnego przeprowadzenia badania *ADOS-2*, aby zapewnić pacjentom z podejrzeniem ASD dostęp do diagnostyki pomimo pandemii. Narzędzie *BOSA* jest aktualnie na etapie badań psychometrycznych na całym świecie.

Badanie *BOSA* trwa ok. 15 minut i zawiera aktywności, które może przedstawić np. rodzic lub terapeuta. Diagnosta *ADOS-2* może obserwować przebieg badania za pomocą *BOSA* na żywo lub jako nagrane wideo, a następnie koduje analogicznie jak w *ADOS-2* według nowego schematu kodów binarnych. Badanie *BOSA* ma wersje odpowiednie dla dzieci, adolescentów oraz pacjentów dorosłych. Istnieje kilka opcji administrowania *BOSA*. Obserwację można wykonać przez lustro jednokierunkowe w sali obserwacyjnej, można to zrobić za pomocą telemedycyny, np. platformy Zoom lub transmisji wideo z innej kliniki. Badający może przebywać w tym samym pomieszczeniu co uczestnik obserwacji, z zachowaniem wymaganego dystansu społecznego. Obserwacja może odbywać się w domu badanego lub też diagnosta może obejrzeć i ocenić obserwację na podstawie materiału wideo, który został wcześniej zarejestrowany i przekazany do oceny (Lord et al. 2020). Należy pamiętać, że tylko diagności wyszkoleni w *ADOS-2* mogą stosować *BOSA*, ponieważ metoda badania opiera się na wybranych kodach *ADOS-2*, a to z kolei wymaga specjalistycznego wyszkolenia (Rynkiewicz et al. 2018). Od października 2020 r. diagności *ADOS-2* w Polsce mają bezpłatny dostęp do materiałów *BOSA* w j. polskim, które przygotowane zostały przez dr n. med. Agnieszkę Rynkiewicz, kierownika Zakładu Psychiatrii, Instytutu Nauk Medycznych, Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz dr n. med. Izabelę Łucką z Kliniki Psychiatrii Rozwojowej, Zaburzeń Psychotycznych i Wieku Podeszłego Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego.

W celu uzyskania dostępu do materiałów *BOSA* w j. polskim należy skontaktować się z Making Better Measures: making-bettermeasures@gmail.com oraz dr Alison Holbrook AHolbrook@mednet.ucla.edu z Lord Research Lab, Semel Institute for Neuroscience & Human Behavior, University of California Los Angeles, USA.

Bibliografia

- Lord C, Holbrook A, Dow D, Byrne K, Grzadzinski R, Sterrett K, Toolan C, So Hyun K.: Brief Observation of Symptoms of Autism (BOSA). Version: 7-28-2020; <https://www.semel.ucla.edu/autism/bosa-training> (accessed: 29.07.2020).
- Lord C, Rutter M, DiLavore PC et al.: Autism Diagnostic Observation Schedule (ADOS). Western Psychological Services, Los Angeles, CA 1999.
- Lord C, Rutter M, DiLavore PC, Risi S, Gotham K, Bishop SL.: Autism Diagnostic Observation Schedule, Second Edition (ADOS-2) Manual (Part I): Modules 1-4. Torrance, CA: Western Psychological Services; 2012.
- Rynkiewicz A, King BH, Kalisz K, Słopeń A, Janas-Kozik M, Łucka I.: Competent users and standards of use for Autism Diagnostic Interview – Revised (ADI-R) and Autism Diagnostic Observation Schedule, Second Edition (ADOS-2). *Psychiatr Psychol Klin* 2018; 18(4): 399–404.
- Rynkiewicz A, Vasa R, Łucka I et al.: Brief Observation of Symptoms of Autism (BOSA) – nowe narzędzie diagnostyczne wykorzystywane do badań pacjentów podejrzewanych o zaburzenie ze spektrum autyzmu w czasie pandemii COVID-19 i konieczności zachowania społecznego dystansu. *Pediatr Pol* 2020 – accepted.
- Rynkiewicz A, Łucka I, Szura M.: Brief Observation of Symptoms of Autism (BOSA) – nowe narzędzie diagnostyczne do diagnostyki zaburzeń ze spektrum autyzmu w czasie pandemii COVID-19. *Psychiatr Psychol Klin* 2020 – accepted.

Nagroda Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie dla pracownika Uniwersytetu Rzeszowskiego

Związek Pisarzy Polskich na Obczyźnie funkcjonujący nieprzerwanie od 1945 r. w Londynie po raz sześćdziesiąty dziewiąty przyznał swoje doroczne nagrody.

Laureatem za rok 2019 został dr Jan Wolski z Instytutu Polonistyki i Dziennikarstwa UR. Wyróżniono go, jak pisze w uzasadnieniu Jury, za „popularyzowanie i promowanie literatury

emigracyjnej w polskojęzycznym świecie”. Podkreślono jego ścisłe związki z Uniwersytetem Rzeszowskim oraz to, że jest redaktorem, współredaktorem i wydawcą kilkudziesięciu tomów obejmujących rozprawy naukowe, poezję, prozę, eseje, wspomnienia, które ukazały się w serii Biblioteki kwartalnika „Fraza” i w Wydawnictwie UR. Odnotowano też, że był

organizatorem międzynarodowych i ogólnokrajowych konferencji poświęconych literaturze emigracyjnej oraz autorem indywidualnych i zbiorowych książek tej problematyce poświęconych, m.in. *Poetycki krąg „Kontynentów”* (1997), *Wacław Iwaniuk. Szkice do portretu emigracyjnego poety* (2002), *Przez lustra. Pisarstwo Bolesława Taborskiego* (2002), *„Im dalej w czas, tym mocniej będzie świecił”*. Iwaniuk – Czechowicz (2003), *Literatura utracona, odzyskana czy poszukiwana. Wokół problemów emigracji* (2003), *Dotykanie wiersza* (2004), *Parabole pamięci. Literacka i translatorska twórczość Floriana Śmieji* (2004), *Poezja polska na obczyźnie. Studia i szkice*, t. 1–2 (2005), *Podróż w głąb pamięci* (2005), *Pisanie książek bez użycia pióra* na temat Stanisława Gliwy, twórcy własnej bibliofilskiej oficyny i autora szaty graficznej rzymskiego wydania *Bitwy o Monte Cassino* Melchiora Wańkowicza (2006), *Aleksandrów – Londyn – Fejő. Maria Danilewicz-Zielińska. Szkice – korespondencja – wspomnienia* (2007), *Miłosz listy pisze*

(2011) i *Miłosz. Tematy* (2011), *Piotr Mordeł – polski typograf i bibliofil w Berlinie* (2011), *Archiwum domowe Jana Darowskiego* (2012), *„Trzeba się trzymać pięknych przyzwyczajęń”*. *Twórczość Jana Darowskiego* (2012), *„Strącony z rodzinnego gniazda wprost w kipiel epoki”*. *Twórczość Zygmunta Ławrynowicza* (2017), *Rapperswilskie silva rerum* (2017), aż po najświeższą monografię tematyczną: *Szwajcaria w piśmiennictwie polskim. Od XIX wieku do czasów najnowszych* (2019).

Związek Pisarzy Polskich na Obczyźnie (ZPPO) jest założoną w 1945 r. organizacją, która zrzesza pisarzy polskich na uchodźstwie, a dzisiaj po zmianach realiów politycznych skupia twórców przebywających za granicą. Od roku 1951 przyznaje swoją nagrodę, a od 1976 r. wydaje czasopismo „Pamiętnik Literacki”.

ZPPO to organizacja pisarzy polskich powstała jako forma protestu przeciwko uznaniu krajowego Pen Clubu przez międzynarodową centralę tej organizacji oraz w celu zintegrowa-

nia pisarzy polskich rozproszonych po świecie. Prowadzi szeroką działalność kulturalną, organizuje spotkania, wieczory autorskie, prowadzi działalność wydawniczą, organizuje pomoc materialną dla pisarzy, angażuje się politycznie (na przykład w 1947 i 1956 r. podejmował uchwały sprzeciwiające się ograniczaniu wolności słowa, zalecające niepublikowanie w pismach i wydawnictwach krajowych). W latach 1947–1971 zawiadywał w Londynie **Domem Pisarza**, który stał się centrum polskiego życia kulturalnego na obczyźnie. W swej ponad siedemdziesięcioletniej historii Związek zrzeszał najwybitniejszych pisarzy i poetów emigracyjnych.

Jak zdradził Redakcji dr Wolski: „Traktuję to wyróżnienie jako zauważenie i docenienie osiągnięć i dorobku całego środowiska polonistycznego naszego Uniwersytetu, przede wszystkim »współczesników«, które od wielu lat prowadzi intensywne badania twórczości emigracyjnej”.

Nagroda dla Uniwersytetu Rzeszowskiego od Josipa Strossmayer University of Osijek

Maciej Kluz

22 października br. w Uniwersytecie im. Josipa Strossmayera w Osijeku (Chorwacja) obchodzona 60-lecie powstania Wydziału Agrobiologii, na którego bazie powstał Uniwersytet. Był to jeden z pierwszych Uniwersytetów na terenie Chorwacji (dawnej Jugosławii), który specjalizował się w naukach rolniczych i biologicznych. Niestety w latach 90. Wydział został doszczętnie zniszczony podczas wojny. Obecnie wybudowano nowoczesny campus uniwersytecki, na którym znalazł swoją nową siedzibę. Obchody 60-lecia trwały cały tydzień od 19–23.10.2020, główne uroczystości, w których wzięli udział przedstawiciele rządu Chorwacji, m.in. minister

nauki, minister rolnictwa, przedstawiciele lokalnych władz, a także zaproszeni goście, odbyły się 22.10.2020.

Podczas uroczystej gali wręczano nagrody w różnych dziedzinach dla osób i instytucji zasłużonych dla rozwoju Uniwersytetu.

Uniwersytet Rzeszowski został uhonorowany nagrodą za najlepszą współpracę międzynarodową pomiędzy ośrodkami. Nagrodę w imieniu naszego Uniwersytetu odebrała pani prorektor ds. Kolegium Nauk Przyrodniczych prof. dr hab. Idalia Kasprzyk oraz koordynator ds. wymiany międzynarodowej w KNP dr Maciej Kluz. Pani prorektor odczytała i przekazała adres

gratulatoryjny od JM Rektora. W swoim wystąpieniu podkreśliła, że współpraca międzynarodowa zależy przede wszystkim od ludzi: naukowców, studentów, którzy często dzięki wymianom stają się kolegami czy nawet przyjaciółmi. Ponadto pani prorektor podkreśliła otwartość naszego Uniwersytetu na współpracę.

Dr Maciej Kluz przypomniał początki współpracy z 2017 r., kiedy jeszcze istniał Wydział Biologiczno-Rolniczy. Intensywna współpraca miała miejsce już w KNP. Podczas tych 3 lat 35 pracowników oraz 25 studentów Uniwersytetu w Osijeku odbyło staże i praktyki w ramach programu CEEPUS, a 12 osób w ramach programu Erasmus+. Ze strony Uniwersytetu Rzeszowskiego 15 pracowników i 10 studentów odwiedziło Uniwersytet w Osijeku. Należy podkreślić, że pracownicy oraz studenci z Osijeku stanowią zawsze dużą grupę uczestników organizowanych w KNP międzynarodowych letnich szkół w ramach środków NAWA/CEEPUS. W tym roku również wzięliśmy udział w pierwszej letniej szkole organizowanej przez Uniwersytet w Osijeku. Owocna współpraca międzynarodowa, jaka zrodziła się podczas tak krótkiego czasu oraz otrzymana nagroda pozwalają z radością patrzeć w przyszłość i dają nadzieję na zintensyfikowanie wymiany, a także na pozyskiwanie międzynarodowych projektów badawczych.

Nagrodzeni (od lewej dr Maciej Kluz, prorektor UR prof. Idalia Kasprzyk, dziekan Wydziału Agrobiologii

prof. Krunoslav Zmaić)

Zbiory imienia Wandy i Bronisława Stalów w zasobie Archiwum Centrum Polonijnego Uniwersytetu Rzeszowskiego

Jolanta Ślęzak-Gotkowska

18 września 2020 r. pani Danuta Stala – działając w porozumieniu z braćmi, Krzysztofem Stalą i Arturem Stalą – przekazała do Archiwum Centrum Polonijnego bezcenne materiały archiwalne pn. „Zbiory imienia Wandy i Bronisława Stalów”, stanowiące spuściznę po Jej Rodzicach – znanych i cenionych członkach społeczności polonijnej, działających w Belgii.

Z domu Wanda Stala Żmijewska urodziła się 2 czerwca 1928 r. w Stolinie (dziś na Białorusi). We wrześniu 1939 r., uciekając przed wojskami Armii Czerwonej, znalazła się z rodziną w Brześciu nad Bugiem. Stamtąd wraz z matką i babcią zostały wywiezione do obozu koncentracyjnego w Dachau. Bronisław Stala pochodził z Miechocina (dzisiejszej dzielnicy Tarnobrzega). W okresie II wojny światowej został wywieziony na roboty przymusowe do Niemiec. Służył w amerykańskiej Żandarmerii Wojskowej. Wandę poznał na terenie wyzwolonego obozu w Dachau, gdzie wzięli ślub. Bezpośrednio po zakończeniu działań wojennych mieszkali w Niemczech. W 1947 r. w Augsburgu przyszło na świat ich pierwsze dziecko – Danuta. Zdecydowali się nie wracać do rządzonej przez komunistów Polski. Ostatecznie osiedlili się w Belgii. Bronisław znalazł zatrudnienie w kopalni w Zwartberg (obecnie dzielnica miasta

Genk). Istniały tam organizacje polskie o przedwojennej proveniencji. Bronisław zaangażował się w ich działalność. Współtworzył Polski Związek Kulturalny w Belgii. Nadto był założycielem Koła Polskiego Stronictwa Ludowego w Zwartberg.

Losy rodziny skomplikowały się w początku lat 50. XX w., kiedy to Wanda wraz z córką postanowiły odwiedzić w Kielcach swoją matkę. Po przyjeździe do Polski odebrano jej paszport i przyznano status repatrianta, uniemożli-

wiając tym samym powrót do Belgii. Podjęła edukację w szkole dla położnych w Bytomiu, przy której funkcjonował zespół taneczny. Zafascynowana tańcem ukończyła kurs choreograficzny. Wtedy poznała Alicję Haszczak – choreografkę i wybitną specjalistkę z zakresu folkloru tanecznego, reżyserkę i kierowniczkę koncertów podczas wielu Światowych Festiwali Polonijnych Zespołów Folklorystycznych oraz Bożenę Niżańską – choreografkę związaną z wieloma tanecznymi zespoła-

mi folklorystycznymi, takimi m.in. jak „Bandoska”, „Rudki”, „Resovia Saltans”; zaangażowana w organizację Światowych Festiwalu Polonijnych Zespołów Folklorystycznych.

Pod koniec lat 50. XX w. Wandzie – w wyniku starań Bronisława – udało się wrócić do Zwartberg. Tam w 1959 r. założyła Zespół Pieśni i Tańca „Krakus”. Zespół szybko zaczął odnosić sukcesy i w 1967 r. odbył turneé po Polsce. Wanda spotkała wówczas swą koleżankę – Bożenę Niżańską, ówczesną kierowniczkę Zespołu Pieśni i Tańca Wojewódzkiego Domu Kultury w Rzeszowie „Bandoska” i zaprosiła tę grupę taneczną do Genk. W 1968 r. Stalowie zorganizowali przegląd polonijnych zespołów z Belgii, Holandii, Francji i Niemiec. Wówczas – w wyniku rozmów Stalów oraz dyrektora rzeszowskiego WDK Czesława Światoniowskiego i rzeszowskiego dziennikarza Lubomira Radłowskiego – zrodził się pomysł zorganizowania zlotu polonijnych grup artystycznych. Pierwszy odbył się w Rzeszowie w 1969 r. pn. Światowego Festiwalu Polonijnych Zespołów Artystycznych.

W 2019 r. odbył się już XVIII Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Folklorystycznych. Z tej okazji na Uniwersytecie Rzeszowskim odbyło się

sympozjum naukowe i prezentowana była wystawa poświęcona historii tej imprezy. Na UR gościła wtedy Danuta Stala i poinformowała o decyzji przekazania spuścizny swoich Rodziców do Archiwum Centrum Polonijnego UR (wówczas Centrum Badań nad Polonią UR). Dla córki współzałożycieli ŚFPZF ubiegłoroczne wydarzenie miało wymiar szczególnie także i dlatego, że obchodziła wtedy wraz z mężem 50. rocznicę ślubu. Danutę Stalę i Aleksandra Sujewę połączyła działalność w zespole kierowanym przez jej rodziców. Oboje byli bowiem wieloletnimi tancerzami „Krakusa”. Alexander został zaproszony na próbę przez swego przyjaciela – akompaniatora zespołu i wkrótce sam został jego członkiem.

Przekazane przez Danutę Stalę materiały w znaczący sposób wzbogaciły zasoby Centrum Polonijnego UR. Jednocześnie stanowią one unikatowy w skali ogólnopolskiej zbiór dokumentów obrazujących aktywność społeczności polonijnej w Belgii. Wśród przekazanych archiwaliów znajdują się dokumenty dotyczące m.in. działalności Zespołu Pieśni i Tańca „Krakus” z Genk-Zwartberg, Koła Polskiego Stronnictwa Ludowego w Zwartberg,

Polskiego Związku Kulturalnego w Belgii, Światowych Festiwalu Polonijnych Zespołów Folklorystycznych, Polonijnych Igrzysk Sportowych. Znajduje się wśród nich dokumentacja aktowa, księgowa, fotografie, plakaty, druki ulotne, korespondencja.

Materiały zostały przekazane na ręce dr Jolanty Ślęzak-Gotkowskiej – pracowniczki Sekcji Badań nad Polonią Centrum Polonijnego oraz dr. hab. prof. UR Andrzeja Bonusiaka – dyrektora Instytutu Historii UR.

Zbiory zostaną poddane opracowaniu i będą przechowywane i udostępniane w Archiwum Centrum Polonijnego UR.

Międzynarodowa Szkoła Letnia CEEPUS w Uniwersytecie Rzeszowskim

Maciej Kluz

W dniach od 31 sierpnia do 11 września br. w Kolegium Nauk Przyrodniczych UR odbyła się już trzecia edycja Międzynarodowej Szkoły Letniej w ramach grantu NAWA/CEEPUS pt. **„Co ma biologia z żywności, a żywność z biologii – Interdyscyplinarna Międzynarodowa Letnia Szkoła CEEPUS”**.

Uczestnikami szkoły byli wykładowcy i studenci z 5 uczelni i 5 krajów: Josip Juraj Strossmayer University in Osijek (Chorwacja), University of Oradea (Rumunia), University of Debrecen (Węgry), University of Kosovo (Kosowo) oraz Uniwersytet Rzeszowski – w sumie 28 osób. Zajęcia w szkole odbywały się w dwóch turach: w pierwszy tydzień na UR, natomiast druga część odbyła się w Zakopanem. Celem szkoły jest integracja młodych naukowców, zapoznanie się z nowoczesnymi metodami badawczymi, a także promocja Polski oraz polskiej kultury i tradycji. Otwarcia szkoły dokonała pani prorektor ds. Kolegium Nauk Przyrodniczych prof.

dr hab. Idalia Kasprzyk, która również merytorycznie włączyła się w realizację szkoły, przeprowadzając warsztaty oraz wykłady. Wykład inauguracyjny

połączony z zajęciami terenowymi wygłosił dr hab. Łukasz Łuczaj, prof. UR. Podczas pobytu w Rzeszowie codziennie odbywały się warsztaty tematyczne

i ćwiczenia terenowe, podczas których uczestnicy realizowali bogaty program szkoły letniej. Tematy zajęć: „Usługi ekosystemowe obszarów zurbanizowanych”, „Polskie, tradycyjne przetwory owocowe”, „Biologiczne i chemiczne zanieczyszczenia powietrza”, „Tradycyjne polskie wyroby piekarnicze”, „Wpływ substancji chemicznych na środowisko przyrodnicze”. Podczas podróży do Zakopanego uczestnicy zwiedzili Kraków. W Zakopanem odbyła się druga część zajęć terenowych: „Różnorodność środowiska geograficznego Dolin Tatrzańskich”, wyprawa turystyczna nad Morskie Oko pt. „Przyroda Tatrzańskiego Parku Narodowego”. Ponadto uczestnicy wzięli udział w pokazie produkcji oscypków podczas warsztatów w bacówce w Dolinie Chochołowskiej – „Siwa polana” – kulturowy wypas owiec i wyroby pasterskie, odwiedzili także zakład OSM Mlekovita. Uczestnicy zapoznali się z kulturą Podhala, odwiedzając liczne muzea i zabytki architektoniczne. Dodatkową atrakcją był wjazd kolejką na Kasprowy Wierch.

Uczestnicy przygotowali również potrawy regionalne pochodzące z poszczególnych krajów, które wszyscy ze smakiem degustowali. Wzięli również udział w audycji Polskiego Radia Rzeszów – „Tu i teraz”.

Okres letniej szkoły był to wspaniały czas, podczas którego udało połączyć się naukę, przyjaźń i zwiedzanie naszego pięknego kraju. Uczestnicy szkoły wyjechali zadowoleni i z pewnością wrócą na kolejne edycje.

Pomysłodawcą szkoły i jej głównym organizatorem jest dr Maciej Kluz, koordynator współpracy międzynarodowej w KNP UR.

Chciałbym serdecznie podziękować wszystkim, którzy zaangażowali się w organizację tej szkoły w tym trudnym czasie COVID-19, a byli to: pani prorektor prof. Idalia Kasprzyk, a także prof. Czesław Puchalski, dr hab. Ireneusz Kapusta, prof. UR, dr hab. Jadwiga Stanek-Tarkowska, prof. UR, dr hab. inż. Agata Znamirowska, prof. UR, dr hab. Renata Zadrag-Tęcza, prof. UR, dr hab. Łukasz Łuczaj, prof. UR, dr hab. Bogdan Wiśniowski, prof. UR, dr inż. Karolina Pycia, dr inż. Joanna Kaszuba, dr Agata Ćwik, dr inż. Katarzyna Kluska, dr Tomasz Wójcik, dr Sabina Bednarska, dr inż. Roman Maślanka, mgr Magdalena Wójcik oraz studenci z SKN Technologów Żywności „FERMENT”.

Jak dobrze, że byłeś! Wspomnienie o Januszu Szuberze

Magdalena Rabizo-Birek

1 listopada 2020 r. przed południem doszła do nas smutna wiadomość, że w szpitalu w Lesku zmarł Janusz Szuber, wybitny, znany w kraju i poza jego granicami, poeta, jeden z najwybitniejszych twórców Podkarpacia, przyjaciel Uniwersytetu Rzeszowskiego, szczególnie bliski polonistom i środowisku „Frazy”. Urodził się 10 grudnia 1947 r. w Sanoku, w tym mieście przez całe życie mieszkał i tworzył, z wyjątkiem krótkiego okresu początku studiów polonistycznych w Warszawie w końcu lat sześćdziesiątych XX wieku. Jego życie naznaczyła ciężka, przewlekła choroba, która przykuła go w młodym wieku do inwalidzkiego wózka. I choć wiersze zaczął pisać już w okresie studiów, zadebiutował dopiero ćwierć wieku później, kiedy ustabilizowała się jego sytuacja zdrowotna i egzystencjalna.

Dzięki pomocy mieszkającej w Norwegii kuzynki, Grażyny Jarosz, opublikował w latach 1995–1996 pięć tomików poetyckich, które on sam (i badacze jego twórczości) nazwali „pięcioksięgiem”. *Paradne ubranko i inne wiersze*, *Apokryfy i epitafia sanockie*, *Pan Dymiącego Zwierciadła*, *Gorzkie prowincje i Srebrnopióre ogrody* – zawierają najważniejsze wątki, inspiracje i charakterystyczne cechy formalne dzieła Janusza Szubera. A był to poeta małej ojczyzny – Sanoczczyzny i Bieszczadów – ich urokliwych miejsc, burzliwej historii, wielokulturowych i wielona-

rodowych tradycji. Czerpał inspiracje z dziejów swojej rodziny, portretował rodziców, przodków, bliskich sobie artystów (szczególnie wywodzących się z rodzinnego miasta i jego okolic), z pietyzmem dokumentował, odtwarzał i utrwał różne aspekty życia, doświadczenia i obserwacje. Z czułością i maestrią opisywał bliskie osoby, otaczające go przedmioty codziennego użytku, ulubione artefakty, rośliny, zwierzęta, zaułki Sanoka, miejsca i widoki. Pisał z mądrością i humorem o zawilościach miłości i przyjaźni, dotkliwosciach choroby, samotności i niełatwym byciu z innymi. Oswajał się ze śmiercią i zaglądał w zaświaty.

Ograniczony w zewnętrznych aktywnościach swoją ojczyznę uczynił literaturę oraz obrazy, grafiki i rysunki, które gęsto wypełniały ściany jego sanockiego mieszkania przy Rynku 14/1. Prace bliskich twórców: Zdzisława Beksińskiego, Mariana Kruczka, Leszka Rózgi, Henryka Wańka, Władysława Szulca, Barbary Bandurki, Stanisława Białogłowicza zdobią okładki jego książek. Był mistrzem poezji opisowej, przywiązany do konkretów życia, ale równie istotnym elementem jego wyobraźni były sny, wizje i marzenia. Swoistym postscriptum do pięcioksięgi był wydany w 1997 r. tomik o znaczącym tytule *Śniąc siebie w obcym domu*. Z pomocą i zachętą kolegi ze studiów, Antoniego Libery,

pisarza, tłumacza i reżysera, znaczną część nakładu „pięcioksięgi” Szuber rozesłał znanym pisarzom, krytykom i badaczom. Wielu z nich zachwyciło się jego utworami, uznając – jak to lapidarnie ujął w liście do Szubera Zbigniew Herbert – że „jest [on] poetą i nic na to nie może poradzić”. I ja pamiętam lekturę pierwszych wierszy sanockiego

poety w piśmie „Sycyna” – moją uwagę zwrócił wówczas lapidarny, przypominający nieco haiku liryk *Pianie kogutów* – wiersz, którym zachwylił się Czesław Miłosz (zdaje się, że napisał Szuberowi, że mu go zazdrości). Poeta wkrótce opatrzył go dedykacją dla wielkiego Noblisty, a później zatyłował tak jeden z ważnych wyborów swoich wierszy.

Janusz Szuber, dla wielu z nas po prostu Janusz, był jednak nie tylko wybitnym poetą, który wniósł do współczesnej polskiej poezji własny, rozpoznawalny ton i styl oraz krąg tematów, ale także niezwykle osobą – człowiekiem ciepłym, otwartym, nawiązującym szybko bliskie kontakty, heroicznie, ale i niezwykle dyskretnie znośnym trudy nieuleczalnej choroby, która powracała z nieubłaganą regularnością. Miał, manifestujące się także w jego wierszach i zapiskach, żywe poczucie humoru. Emanował życiową mądrością i empatią, która skłaniała do powierzania mu swoich trosk i problemów. Lubił ludzi, chętnie się z nimi spotykał i uważnie ich słuchał. Właściwie od razu – w Sanoku, Rzeszowie, Krośnie – uznaliśmy w nim drogiego i bliskiego nam Mistrza, „naszego” poetę, na którego nowe utwory i tomy czekaliśmy z niecierpliwością i uważnie je czytaliśmy, cieszyliśmy się z jego nagród i rosnącej światowej recepcji, chcieliśmy się z nim spotykać, rozmawiać, słuchać tego, co ma do powiedzenia i jak wspaniale czyta swoje wiersze.

Szybko zaczęliśmy także pisać o jego twórczości. Powstawały recenzje, szkice, prace magisterskie i doktoraty. W sześćdziesiątą rocznicę jego urodzin, w 2007 r., zorganizowaliśmy – Instytut Filologii Polskiej i Stowarzyszenie Literacko-Artystyczne „Fraza” – pierwsze sympozjum poświęcone jego twórczości, które zatyłowaliśmy *Poeta czulej pamięci*, towarzyszyła mu wystawa prac plastycznych inspirowanych jego twórczością zatyłowana przez jej kuratorkę Marlenę Makiel-Hędrzak *Światło pamięci*. Poeta był gościem tego wydarzenia i obdarował nas jednym ze swych sławnych kalendarzy – zawierającym bruliony i rękopisy utworów, który wzbogacił dział Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Rok później ukazała się zredagowana przeze mnie z Jolantą Pasterską monografia zbiorowa – gromadząca blisko trzydzieści artykułów badaczy z Polski i świata – dzieło założycielskie szuberologii. W roku 2019 dopełniła go profesorska monografia Alicji Jakubowskiej-Ożóg pt. *Wciałowzięty. Szkice o twórczości Janusza Szubera*.

Poeta powierzał nam swoje utwory, które drukowaliśmy na łamach redagowanych przez pracowników IFP UR kwartalników literacko-artystycznych „Fraza” i „Nowa Okolica Poetów” oraz w osobnych tomach. W ten sposób ogólnopolskie edycje jego książek, publikowane głównie w krakowskim Wydawnictwie Literackim, wzbogaciły się o polsko-niemiecki wybór jego wierszy *Esej o niewinności / Essay über die Unschuld* (2015, w przekładach rzeszowskiej germanistki Anny Hanus i Ruth

Büttner) oraz wydane w serii Biblioteka „Frazy” dwujęzyczne wybory w przekładach Zygmunta Wawrzyńca Wojskiego – polsko-hispański *Entelechia / Entelequia* (2012) i polsko-brazylijski *Próba dębu / Teste do carvalho* (2019), a także dzieła duetu edytorskiego Wolwo (Jan Wolski i Grzegorz Wolański) – zbiór limeryków *Emeryk u wód* (2012) i wydany tuż przed śmiercią poety, liczący 73 egzemplarze *Zdrój uliczny* (2020). Jest to ostatni przygotowany przez poetę tom wierszy – bibliofilski, numerowany jego ręką. Miał być podarunkiem na siedemdziesiąte trzecie urodziny, który Szuber pragnął, podobnie jak przed laty pięćoksiąg, ofiarować swoim przyjaciołom. Gromadzi osiem niezwykle utworów, w których poeta raz jeszcze, jakby na pożegnanie, wspomina swoich bliskich i przemierza uliczki Sanoka.

Żegnaj, Drogi Mistrzu Januszu – jak dobrze, że byłeś!

KoLoFoN

Janusz Szuber

Zdrój uliczny

Redakcja: Jan Wolski
 Portret Autora: Władysław Szulc
 Idea i opracowanie graficzne: DUET WOLWO
 (Grzegorz Wolański i Jan Wolski)
 Druk i prace introligatorskie: SPIDRUK Rzeszów

Czcionka: Andada
 Wydano w 73 (nieprzypadkowo tytu) ręką Autora numerowanych egzemplarzach

Nr .....

ISBN: 978-83-66652-00-2

Rzeszów 2020

Dwa medale dla Dominika Dendury z sekcji pływackiej BON UR

Iwona Tabaczek-Bejster

W dniach 6–8 listopada 2020 r. w Poznaniu odbyły się kolejne Integracyjne Mistrzostwa Polski AZS w Pływaniu. Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Rzeszowskiego reprezentował tylko jeden zawodnik, student IV roku na kierunku *mechatronika*, Dominik Dendura. Drugi nasz utytułowany pływak Mateusz Zięba nie wziął udziału w tych zawodach z powodu cho-

roby. Dominik Dendura podczas mistrzostw zdobył dwa medale: złoty na dystansie 25 m stylem dowolnym oraz srebrny na dystansie 50 m tym samym stylem. Zawodnikiem podczas mistrzostw opiekował się trener Artur Szymański. Student na co dzień trenuje w sekcji pływackiej BON UR pod okiem trenerów Iwony Tabaczek-Bejster i Artura Szymańskiego. Serdecznie gratulujemy!

Studenci Uniwersytetu z medalami Akademickich Mistrzostw Polski w ergometrze wioślarskim

Miłosz Szczudło

Pierwszy raz w historii Uniwersytet Rzeszowski zdobył medale w Akademickich Mistrzostwach Polski w ergometrze wioślarskim. W kategorii Uniwersytetów drużyna męska w składzie: Piotr Kotyła, Tomasz Hulewicz, Damian Kic, Maciej Tomaszewski, Konrad Drozd, Tomasz Piasecki zdobyła srebrny medal. Dodatkowo Piotr Kotyła wygrał indywidualnie w kategorii Uniwersytetów.

Zawody w ergometrze wioślarskim odbywają się na dystansie 1000 metrów. Jest to bardzo morderczy dystans, w którym nie ma przypadku i trzeba walczyć do skrajnego wyczerpania. Piotr Kotyła pokonał dystans poniżej 3 minut (2:56.8). Zawody odbywają się w seriach po 10 uczestników w każdej. Zawodnicy obserwują swój bieżący wynik na telebimie. „Pod koniec dystansu jest się tak zmęczonym, że patrzysz jedynie, ile metrów zostało do mety” – mówi jedna z zawodniczek. Drużyna początkowo została sklasyfikowana na trzecim miejscu, natomiast po kilku godzinach zmieniono klasyfikację. Jak relacjonował trener Miłosz Szczudło: „Wiedzieliśmy, że jedna z drużyn startowała w niepełnym składzie, lecz nie zgłaszaliśmy tego faktu organizatorom. Ktoś

inny uczynił to za nas, dlatego wyniki skorygowano. Nie wiem, co teraz zrobić z medalami i pucharem, trzeba je jakoś zamienić”. Gratulacje również dla dziewczyn: Jagoda Misiuk, Eweliny Kic i Gabrieli Łyszczarz, które dzielnie walczyły w kategorii kobiet.

Tomasz Piasecki: „Každy czuł i słyżał za plecami wsparcie trenera i kolegów podczas swoich wyścigów. Wielkie brawa należą się szczególnie Piotrowi Kotyle oraz Tomaszowi Hulewiczowi, którego można nazwać największym odkryciem tych zawodów w naszej ekipie”.

Piotr Kotyła: „Jestem bardzo zadowolony z przebiegu zawodów, wyniku, jaki uzyskałem indywidualnie, czyli złotego medalu w typach Uniwersytetów oraz bardzo się cieszę, że jako drużyna zapisaliśmy się w historii UR, zdobywając srebro w Uniwersytetach. Jest to ogromny sukces, który daje nam jeszcze większego »kopa« do treningów. Przyjeżdżając na zawody, cicho liczyłem, na dobry wynik, aby powalczyć również w indywidualnej klasyfikacji generalnej. Zabrakło niewiele, lecz razem z trenerem wiemy, nad czym musimy pracować. Trenerowi należą się wielkie podziękowania, gdyż dzięki treningom

pod jego okiem i cennym wskazówkom, które z nami dzielił, wspólnie osiągnęliśmy ten sukces”.

„Cieszę się, że mogłam uczestniczyć w tych zawodach, reprezentując UR. Był to dla mnie debiut w tej dyscyplinie, podczas którego udało mi się osiągnąć swój mały sukces. Dziękuję za świetną atmosferę oraz wsparcie i doping. Czas zabrać się za trening i przy najbliższej okazji dorównać chłopakom, wracając z medalem wywalczonym w klasyfikacji kobiet” – mówi najbardziej waleczna z damskiej ekipy Jagoda Misiuk.

Największe sukcesy reprezentacji siatkarzy Uniwersytetu Rzeszowskiego

Wojciech Bajorek

2012. Złoto w klasyfikacji generalnej, złoto w kategorii Uniwersytetów
Skład reprezentacji Uniwersytetu Rzeszowskiego 2012:

Jakub Peszko, Kamil Długosz, Dawid Dryja, Tomasz Kusior, Jan Włodarczyk, Paweł Przystaś, Maciej Cebula, Mateusz Sroka, Jacek Pszonka, Adrian Szeliga, Tomasz Głód, Mateusz Goryl, Bronisław Dedo, Grzegorz Wisz
Trener: Wojciech Bajorek

2013. 5 miejsce w Akademickich Mistrzostwach Europy, Cypr, Nikozja
Skład reprezentacji Uniwersytetu Rzeszowskiego 2013:

Tomasz Kusior, Dawid Dryja, Jakub Peszko, Kamil Długosz, Jan Włodarczyk, Mateusz Sroka, Tomasz Głód, Paweł Przysaś, Maciej Cebula, Grzegorz Barczuk, Robert Książkiewicz, Grzegorz Wisz

Trener: Wojciech Bajorek

Reprezentacja Uniwersytetu Rzeszowskiego w Piłce Siatkowej Mężczyzn

2014. 6 miejsce na Igrzyskach Uniwersyteckich, Rotterdam
Skład reprezentacji Uniwersytetu Rzeszowskiego 2014:

Jakub Peszko, Ernest Plizga, Tomasz Kotyla, Maciej Cebula, Dawid Dryja, Kwiecień Kamil, Mateusz Goryl, Jacek Pszonka, Grzegorz Barczuk, Kamil Durski, Paweł Przysaś, Tomasz Głód
Trener: Wojciech Bajorek

2015. 3 miejsce w klasyfikacji generalnej, złoto w kategorii Uniwersytetów
Skład reprezentacji Uniwersytetu Rzeszowskiego 2015:

Mateusz Sroka (k), Paweł Przysaś, Daniel Gąsior, Jacek Pszonka, Patryk Kozdroń, Mateusz Goryl, Marcin Dobel, Paweł Rusin, Jakub Peszko, Ernest Plizga, Tomasz Kotyla, Maciej Cebula, Rafał Matuła, Wojciech Bałut, Konrad Witek, Krzysztof Dziadosz, Kamil Durski, Grzegorz Barczuk

Trener: Wojciech Bajorek, II trener: Gabriel Bobula, fizjoterapeuta: Bartek Gołojuch

2016. 2 miejsce w kategorii generalnej, złoto w kategorii Uniwersytetów Skład reprezentacji Uniwersytetu Rzeszowskiego 2016:

Jakub Peszko, Dawid Dryja, Kamil Długosz, Kamil Durski, Tomasz Głód, Jacek Pszonka, Dawid Wiczowski, Jakub Kalandyk, Ernest Plizga, Tomasz Kotyla, Krystian Pachliński, Dawid Jakóbski, Rafał Matuła, Patryk Kozdroń, Maciej Cebula, Mateusz Goryl, Rafał Rataj, Krzysztof Dziadosz

Trener: Wojciech Bajorek, II trener: Gabriel Bobula

2017. Najlepsza uniwersytecka drużyna w Europie, EUVC Rzeszów 2017. 1 miejsce Akademickie Mistrzostwa Europy, EUVC Rzeszów 2017

Skład reprezentacji Uniwersytetu Rzeszowskiego 2017:

Paweł Rusin, Jakub Peszko, Paweł Stabrawa, Patryk Kozdroń, Mateusz Kowalski, Daniel Gąsior, Kamil Długosz, Kamil Durski, Dawid Wiczowski, Ernest Plizga, Rafał Matuła, Piotr Pękala, Kamil Dembiec, Tomasz Głód
Trener: Wojciech Bajorek, trener przygotowania motorycznego: Artur Płonka

Spotkanie studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego z prezydentem RP

Spotkanie reprezentacji Uniwersytetu Rzeszowskiego z prezesem PZPS Jakiem Kasprzykiem

Puchar dla mistrzów Europy wręcza rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. Sylwester Czopek

Studenci z Rzeszowa najlepszymi siatkarzami w Europie!

Studenci z Rzeszowa zostali najlepszymi siatkarzami w Europie

Siatkówka

AZS Uniwersytetu Rzeszowskiego Tukan II. Po raz siódmy został akademickim mistrzem Europy.

Lukasz Pado
kasz.pado@poczta.umr.edu.pl

Studenci przez siedem dni rozdzili rzeszowską halę na Podkarpaciu, gdzie finałowe mecze oglądało ponad dwa tysiące widzów. Najlepiej mogli zobaczyć zajęcia siatkarzy AZS UR.

Mecz finałowy rozpoczynali wienkowie na tutejszym obiekcie. Francuzi w swoich swych meczach mieli kilka zawodników z ligi francuskiej m.in. Romarita Devos, François Perrot, Luka Basić czy Nicolas Bure. Z kolei w ekipie z Rzeszowa zagral m.in. Jakub Peczko z MKS-u Bydgoszcz, a także kilku graczy z ligowego TSV Sarnik oraz Kamil Długosz z drużyny beniaminka Plus Jagi Warty Zawonia.

Gdy na parkiecie rywalizowały dwie najlepsze ekipy mistrzostwa, kibice na trybunach bawili się gromadzieli na meczach Plus Jagi. Każda tutejsza ekipa

z Rzeszowa sprawiła, że na trybunach syczałoby go gromadzieli kibice „jeżeli”. A kibiców pozycjonujących sekcję oddzielono na strój.

Przepak jednak nie napawał optymizmem, bo Francuzi pewnie wygrali pierwszego seta. Ekipy sięgnęły wtedy w drugiej odsłonie. Tukan prowadził 24:21, ale seta zaprzew. Długosz dał prowadzenie rzeszowianom (25:24). AZS UR miał pięć piłek setowych i wszystkie zostały obronione przez rywala, potem to Tukan mógł skrócić seta na swoją korzyść, ale punkt nie chciało się skrócić. Decydują dwa ataki w tej odsłonie wypowiedział Peczko.

W trzecim secie początkowo prowadził gość, ale seria trzech sów rzeszowianich z rzędu w wykonaniu Długosza pozwoliła wyjść miejscowym na prowadzenie 10:7. Tej szary rzeszowianie już z rak nie wypierali i bardzo szybko zwyciężyli tę odsłonę. Długosz był też autorem ostatniego punktu w tym meczu. To po jedyną akcję, rywal nie odważył wybić piłki meczową.

Wynikiem, miejsce zajęty siatkarz z Rzeszowa. Po fali grupowej rzeszowianom do pół-

Z kompletem sześciu zwycięstw zakończył zmagania w Akademickich Mistrzostwach Europy siatkarze z Uniwersytetu Rzeszowskiego. W finale pokonali Uniwersytet Tukan II 3:1

na zabrakło jednego seta. W starciu repretów z mistrz 5:9 były jednak poza konkurencją. Rywalizację kobiet wygrał natomiast Uniwersytet Baku pokonując w finale Boudon.

Wyniki MŚ: kobiety - półfinały: Francja (1) - Azerbejdżan (1) 3:0, Niemcy (2) - Serbia (2) 3:0, Rosja (3) - Belgia (3) 3:0, Szwajcaria (4) - Ukraina (4) 3:0. **Finał:** Francja (1) - Niemcy (2) 3:0.

Wyniki MŚ: mężczyźni - półfinały: Francja (1) - Serbia (1) 3:0, Niemcy (2) - Białoruś (2) 3:0, Rosja (3) - Belgia (3) 3:0, Szwajcaria (4) - Ukraina (4) 3:0. **Finał:** Francja (1) - Niemcy (2) 3:0.

Opinie

Nerwy puścimy

KAMIL DEMBICZ, AZS UR: Nie wieszczę dobrej w ten mecz, może trochę stres, nie sądzę, że jesteśmy zorganizowani na poziomie ligi. Chyba nie sądzę, że będziemy w stanie przegrać. **LUKASZ PADO, Uniwersytet Tukan:** Mógłbym wręczyć Puchar Rzeszowa, byłoby to dla nas bardzo ważne. Zgodziłbym się na to, że zaprzew. w drugim secie. Chcę się, ale mam nadzieję, że w tym meczu nie będzie żadnego zaskoczenia. **TADEUSZ CZOPEK, rektor AZS UR:** Jestem dumny z naszych siatkarzy. Puchar jest dla nich bardzo ważny. Wierzę, że będą w stanie przegrać.

Siatkarze Uniwersytetu Rzeszowskiego Akademickim Mistrzem Polski 2020!

Wojciech Bajorek

Ten sukces jest szczególnie, ponieważ studenci Uniwersytetu Rzeszowskiego sięgnęli po „podwójną koronę” w tej edycji finałów AMP:

1 miejsce – złoty medal w klasyfikacji generalnej

1 miejsce – złoty medal w kategorii uniwersytetów.

Po znakomitych kwalifikacjach w półfinale, gdzie drużyna Uniwersytetu Rzeszowskiego zajęła 1 miejsce, głównym założeniem w finale AMP był awans do czołowej ósemki oraz walka o jak najlepszy wynik w klasyfikacji uniwersytetów. Jest to nowa, młoda, ambitna drużyna, która w tym składzie w rozgrywkach akademickich funkcjonuje od tego sezonu 2019/2020. Przed finałem drużyna ta wygrała 10 kolejnych meczy w eliminacjach Akademickich Mistrzostw Podkarpacia oraz 1/2 Finału AMP Strefa C w Lublinie.

Po największym sukcesie w historii polskiej męskiej siatkówki akademickiej,

jakim było zdobycie w 2017 r. tytułu Mistrzów Europy Uniwersytetów, przyszedł czas na zmianę pokoleniową. Zawodnicy, którzy stanowili o charakterze drużyny: Jakub Peszko, Tomasz Głód, Jakub Durski, Kamil Długosz, Paweł Rusin, Kamil Dembiec, Daniel Gąsior, Dawid Dryja, Jan Włodarczyk, Tomasz Kusior, Paweł Przysaś, Paweł Stabrawa, Ernest Plizga, Tomasz Kotyla, Maciej Cebula, Mateusz Sroka, Patryk Kozdroń czy Dawid Wiczkowski – od 2012 r. była to drużyna z czołówki AMP – zakończyli studia lub/i zdecydował się na profesjonalną karierę sportową. Wielu z nich możemy dzisiaj obserwować na parkietach Tauron 1 Ligi, Plus Ligi, jak również w ligach zagranicznych.

W poprzednich latach w Akademickich Mistrzostwach Polski siatkarzy startowało wielu zawodników z klubów Plus Ligi, a nawet reprezentacji Polski. Tym razem, z powodu terminu mistrzostw oraz pandemii COVID-

19, nie mogli oni przyjechać do Krakowa. Drużyna Klubu Uczelnianego AZS Uniwersytetu Rzeszowskiego była jedynym przedstawicielem naszego województwa w tegorocznej edycji finałów AMP w gronie 13 drużyn akademickich z całej Polski.

W fazie grupowej studenci z Rzeszowa pokonali Śląski Uniwersytet Medyczny i Akademię Wychowania Fizycznego i Sportu z Gdańska. Mecze te zakończyły się wynikiem 2:0, dzięki czemu nawet porażka z UMCS Lublin 1:2 (ten zimny prysznic bardzo przydał się drużynie) nie przeszkodziła ekipie UR w zajęciu pierwszego miejsca w grupie i awansie do ćwierćfinałów.

W rywalizacji o wejście do strefy medalowej Uniwersytet Rzeszowski okazał się lepszy od Uniwersytetu Warszawskiego, pokonując go 2:0. W półfinale natomiast rzeszowianie nie bez kłopotu pokonali gospodarzy turnieju – Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie 2:1.

W finale rzeszowscy akademicy zmierzyli się z jedynym do tej pory niepokonanym w turnieju zespołem Politechniki Opolskiej. Seria „inżynierów” z Opola została przerwana i AZS UR wygrał to spotkanie 3:0, a ogromnych emocji w tym meczu dostarczył 3 set wygrany 32:30. Wyróżnienie indywidualne w drużynie Uniwersytetu Rzeszowskiego otrzymał Piotr Świeczka.

Końcowa klasyfikacja:

1. Uniwersytet Rzeszowski

2. Politechnika Opolska
3. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
4. Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
5. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
6. Uniwersytet Warszawski
7. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
8. Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
9. Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku
10. Politechnika Gdańska
11. Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
12. Politechnika Lubelska
13. Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

Skład Złotej Drużyny 2020:

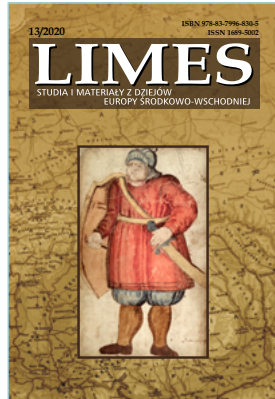
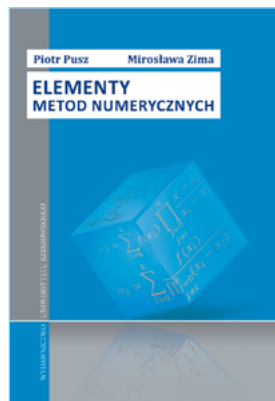
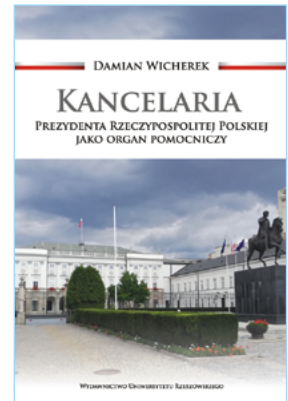
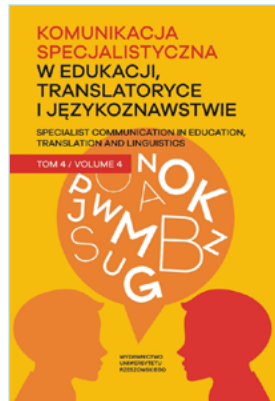
Marcin Rola (kpt), Patryk Babik, Krystian Bernat, Damian Bykowski, Sebastian Dymowski (libero), Paweł Kasperkiewicz (libero), Anatol Lejko, Mateusz Pyrak, Karol Rzegocki, Jakub Sitkowski, Piotr Świeczka, Adrian Turek, Kamil Warzocha, Kamil Zarewicz

Trener: Wojciech Bajorek

Zwycięstwo siatkarzy Uniwersytetu Rzeszowskiego w tegorocznej edycji pozwoliło poprawić wynik w *Rankingu ogólnopolskim AMP 2016–2020*. Aktualnie z dorobkiem 231,5 pkt zajmujemy 2 miejsce w Polsce na 115 sklasyfikowanych uczelni.

Nowości WYDAWNICZE

Prezentowane książki można nabywać, składając zamówienie pocztą elektroniczną lub bezpośrednio w Wydawnictwie (pok. 112; ul. prof. S. Pigonia 6, 35-310 Rzeszów).

Wydawnictwo UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO
e-mail: wydaw@ur.edu.pl, <http://wydawnictwo.ur.edu.pl>

Uniwersytet Rzeszowski
al. T. Rejtana 16c, 35-959 Rzeszów
tel.: +48 17 872 10 00 (centrala)
ur.edu.pl